

ФРАГМЕНТ СЛОЎНІКА БАЛТЫЗМАЎ

Фрагмент Слоўніка балтызмаў уключае тлумачэнне каля 840 слоў. У структуры кожнага слоўнікавага артыкула змешчаны звесткі аб напісанні слова і яго фанетычных варыянтаў, даецца дэфініцыя (тлумачэнне значэння слова), указваецца пашпартызацыя (рэгіён, дзе зафіксавана слова), прыводзіцца крыніца запазычання і спасылкі на слоўнікі, па якіх вызначалася этымалогія і літоўскія (латышскія) адпаведнікі. У асобных выпадках указваецца дата фіксацыі слова ў старабеларускай мове.

ПРЫНЯТЫЯ СКАРАЧЭННІ

Анік. – Аникин, А. Е. Опыт словаря лексических балтизмов в русском языке / А. Е. Аникин. – Новосибирск: Наука, 2005. – 394 с

Лаўч.– Лаучюте, Ю. А. Словарь балтизмов в славянских языках / Ю.А. Лаучюте. – Л.: Наука, 1982. – 211 с.

СП – Слоўнік беларускіх гаворак паўночна-заходняй Беларусі і яе пагранічча, т. 1-5. – Мінск: Навука і тэхніка, 1979 – 1986.

ЭС – Этымалагічны слоўнік беларускай мовы, т. 1-8. – Мінск: Навука і тэхніка, 1978 –1993.Т. 9-13 – Мінск: Беларуская навука, 2004 – 2010.

ТСБМ – Тлумачальны слоўнік беларускай мовы, т. 1-5. – Мінск: Беларус. Сав. Энцыклапедыя, 1977 – 1984.

абл.—абласное;
астр. – астравецкае;
ашм.– ашмянскае;
баран.– баранавіцкае;
барыс.– барысаўскае;
браг. – брагінскае;
брасл. – браслаўскае;
бярэз.– бярэзінскае;
валож. – валожынскае;
ваўк. – ваўкавыскае;
в.-дзв.– верхнядзвінскае;
віл. – вілейскае;
віц. – віцебскае;
воран.– воранаўскае;
ганц. – ганцавіцкае;
глус. – глускае;
глыб. – глыбоцкае;
гом. – гомельскае;
гродз. – гродзенскае;
дзярж. – дзяржынскае;
дзятл. – дзятлаўскае;
докш. – докшыцкае;
драг. – драгічынскае;
дыял. – дыялектнае;
жытк. – жыткавіцкае;
зэльв. – зэльвенскае;
іўеў. – іўеўскае;
карэл.– карэліцкае;
кліч. – клічаўскае;
круп.– крупскае;
лаг. – лагойскае;

лат. – латышскае;
лельч. – лельчыцкае;
лід. – лідскае;
літ. – літоўскае;
люб. – любанскае;
лях. – ляхавіцкае;
маг. – магілёўскае;
маладз. – маладзечанскае;
маст. – мастоўскае;
мёр. – мёрскае;
мінск. – мінскае;
мсцісл.– мсціслаўскае;
мядз. – мядзельскае;
навагр. – навагрудскае;
ням. – нямецкае;
нясв. – нясвіжскае;
палес. – палескае;
паст.– пастаўскае;
паўн.-зах. – паўночна-заходняе;
пінск. – пінскае;
полац. – полацкае;
пруж. – пружанскае;
прус. – прускае;
пух. – пухавіцкае;
раг. – рагачоўскае;
рас. – расонскае;
саіг. – салігорскае;
свісл.– свіслацкае;
сен.– сенненскае;
слонім.– слонімскае;
смал. – смалявіцкае;

смарг. – смаргонскае;
ст.-дар. – старадарожскае;
стаўб. – стаўбцоўскае;
тж – тое ж;
тур. – тураўскае;
уздз. – уздзенскае;
чэрв. – чэрвенскае;
шарк. – шаркоўшчынскае;
шум. – шумілінскае;
шчуч. – шчучынскае.

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ

АБАМБЕРЫЦЬ ‘дрэнна пастрыгчы, як авечку’ (гродз., глус., жытк.), літ. *bámbaras* ‘густая шэрсць’, ‘нягоднік’ (ЭС, Лаўч.).

АБДУЛЕЙКА ‘фанабэрысты чалавек’ (лід., ваўк.); літ. *apdùjelis* ‘дурань’, *atbulejka* ‘чалавек, які робіць усё насуперак; капрыза’, *atbulas* ‘падавацца, адступаць назад’. Суфікс *-ейк-* пацвярджае балтыйскае паходжанне (ЭС, Лаўч.)

АБКЛЯПАЦЬ ‘запырскаць гразю, запырскацца’ (маг.); літ. *klimpti, klampóti* ‘пэцкаць у гразі’ (ЭС, Лаўч.).

АБЭРЖА ‘здоровая мажная кабеціна’ (гродз., маладз.), ‘нешта вялікае, няўключнае’ (чалавек, жывёліна, посуд)’ (слонім.). Слова адносіцца да ліку кантактных інфільтрацый; літ. *béržti* ‘таўсцець, рабіцца моцным’ (ЭС, Лаўч.).

АГІЛЯЦЦА ‘сновацца, сноўдацца, гультаяваць’ (чэрв., пух.) ; літ. *gyleneti* ‘тж’ (СП).

АДЖГУР, АДЖГІР, УЖГУР, ДЖГІР, ЯДЖГАР, ЯЖГУР, ІЖГУР ‘ёрш’ (стаўб., уздз., віл., іўеў., астр., шчуч., глыб., брасл., мёр.); літ. *ažgŭs, ežgŭs, ādžgaras, juodžgoris* ‘тж’ (ЭС, Лаўч.).

АДЛІГА ‘пацяпленне пасля марозу зімой’ (ТСБМ); літ. *àtléga* ‘тж’, *àtlégti* ‘адпусціць (аб марозе)’ (ЭС, Лаўч., Анік.).

АДНІНЫ ‘німфы ў Свяцізі’. Адна з версій аўтараў ЭС – запазычанне з літ. *vandenė* ‘німфа’ ад *vanduō* ‘вада’ (ЭС, Лаўч.).

АДШУНУЦЬ ‘адбегчы’ (мінск.); даўняе запазычанне з балтыйскай формы, блізкай да літ. *šáuti, šaunù* ‘зрабіць хуткім рух’ (ЭС, Лаўч.).

АЗЯРОД ‘прыстасаванне з слупоў і жэрдак для дасушвання збажыны, травы і пад (ТСБМ). Агульнаўсходнеславянскае слова; літ. *žárdas* ‘тж’ (ЭС).

АКСЦЁН ‘асцюк’ (шчуч.); літ. *ākstinas* ‘тж’ (СП).

АКСЦЮКІ (астр., воран.), **АСЦЮКІ** (іўеў., ашм., гродз.), **ГАСЦЮКІ** ‘асцюкі’, ‘высеўкі, жамерыны’; літ. *aksčiukai* ‘тж’ (Лаўч.).

АЛАНЯ ‘піва’ (воран.); літ. *alinas* ‘тж, *alinis* ‘піўны’ (Анік.).

АНАДОЎ ‘нядаўна, на днях’ (гродз.); **АНДОВЕ** ‘тж’ (ганц.); літ. *anādie, andai* ‘тж’ (СП).

АПАКУЛЯЦЦА ‘рабіцца валакністым’ (шчуч.) ; літ. *pākulotis* ‘тж’ (СП).

АПКУЛА ‘гультай, нікчэмны чалавек’ (ашм., іўеў., брасл.); літ. *apukula* ‘тж’; параўн. *апікула* . ‘абмалочаны сноп’ (швянч.), ‘акалот’ (ігн.); літ. *apikula* да *kùlti* ‘біць, калаціць’ (СП, Лаўч.).

АПЛАВА ‘бервяно, прыбітае да краю плыта’ (іўеў.) ; літ. *āplava* ‘тж’ (СП).

АРНІК ‘трава-купальнік’ (смарг., в.-дзв., брасл.) ; літ. *arnikas* ‘тж’ (СП).

АРТАЙ (астр., вілейск., мядз., воран., іўеў., ашм., гродз), **ГАРТАЙ** (воран.) ‘араты’. Фіксуецца з 1603 г. ; літ. *artójas* ‘тж’ (ЭС, Лаўч.).

АРУД ‘засек’ (ТСБМ, абл.); літ. *arúodas* ‘тж’ (ЭС, Лаўч., Анік.).

АСВЕР, АСВІР, АСВЁР АСВЕРА ‘журавель у студні’ (ДАБМ). Аўтары ЭС і Лаўчутэ лічаць запазычаннем з латыш. *svira, sviris* (ЭС, Лаўч.,

Анік.). А.Е.Анікін лічыць, што слова з'яўляецца запазычаннем з літ. *svirtis* 'важыць, балансаваць', *svāras* 'вага' (Анік.).

АСЕЦЬ 'прыбудоўка да тока, у якой сушаць снапы' (ТСБМ); лат. *sert* 'класці сена ў сушню', *serts* 'зерне, пакладзенае для сушкі' (ЭС).

АСЁКЛІ, АСЮКЛІ 'хвошч балотны і палявы' (іўеў.), 'асцюкі' (воран.); літ. *asiukliai* 'хвошч' (СП, Лаўч., Анік.).

АСЛА 'под у печы' (воран., барыс); літ. *asla* 'тж' (Лаўч., СП).

АТВОЙ 'вір' (смарг., маст., віл.); літ. *atvajūs* 'тж' (СП).

АТЛОІ 'ускраіны возера, зарослыя хмызняком' (в.-дзв.); літ. *atljūs* 'затока ракі' (СП).

АТОЖЫЛАК 'малады парастак расліны', 'адгалінаванне руданоснай жылы', 'нашчадак, патомак' (ТСБМ); літ. *atžala* 'тж' (ЭС, Лаўч.).

АТОСА 'цяж у возе' (ТСБМ). Фіксуецца з 1643 г.; літ. *atšaja* 'тж' (ЭС, Лаўч., Анік.).

АШАК, АШАКІ 'акот', 'высеўкі', 'лузга', 'жамерыны', 'мякіна', 'тонкія костачкі ў рыб' (вялікі арэал); літ. *āšakos* 'тж' (ЭС, Лаўч., Анік.).

АШУРКІ 'капуста, у якой лісты не завязаліся ў качан' (шчуч.); літ. *šiūpra* 'тж' (СП).

БАЙСЯЛІЦЬ (карэл., лун.), БАЙСПЬ (івац.) 'гаварыць недарэчнае'; літ. *báisióti* 'палохаць' (ЭС, Лаўч.).

БАКСА 'чамадан' (пін.); літ. *bàksas* 'тж' (СП).

БАЛАНДА 'малакаларыйная рэдкая страва, поліўка' (ТСБМ); літ. *balanda* 'лебядя' (ЭС, СП, Лаўч., Анік.).

БАЛТУШНІК 'гарбар' (іўеў., воран., ашм., шчуч.). Фіксуецца з 1578 г.: літ. *baltušininkas* 'тж' ад *báltas* 'белы'; параўн. *балтушнік* 'чалавек з бялявымі валасамі'; 'жывёла з белаю поўсцю' (швянч.) (СП).

БАМБІЗА 'высакарослы хлопец, мужчына' (ТСБМ), 'гультай, абібок'; літ. *bambizà, bambizas* 'тж' (ЭС, Лаўч.).

БАНДУШКА 'баханка хлеба' (ганц.); літ. *bandùtė* 'тж' (СП).

БАРБУЛІЦЬ 'бурчаць, лаяцца' (шум.); літ. *burbuliuoti* 'тж' (СП).

БАРЗДЗЮК *бат.* 'хвошч' (астр.); літ. *barzdžiukas* 'тж' (СП, Лаўч.).

БАРУЛІ 'кажух, пакрыты сукном' (смарг.); літ. *barūlis* 'баран' (СП).

БАРШКУЛІ *бат.* 'званец'; 'шамкі, званочки' (воран.); літ. *barškùliai* 'тж' ад *baršketi* 'брынкаць' (Лаўч., Грынав., СП).

БАСЦЯЦА 'бадзяцца, швэндацца' (віц., вілейск., лаг., маг., мсцісл., полац., мін.); літ. *bastýtis* 'блукаць, бадзяцца' (ЭС, Лаўч.).

БЕРЛА, БЭРЛА, БЯРЛА, БЕРАЛА 'нявеянае збожжа' (віл., маладз., паст., смарг., воран.). Фіксуецца з 1584 г. у формах *берело, берло, бярало* і інш.; літ. *beralas* 'тж' (СП, Лаўч.).

БЖДЖАЦЬ 'звінец, гусці' (шчуч.); літ. *bygžti* 'тж' (СП).

БІЗА *зневаж.* 'бедны чалавек, галяк' (чэрв.); літ. *bizas* 'тж' (СП).

БІНДА, БІНДУС 'гультай' (чэрв., зэльв.); літ. *bindė* 'гультай' (СП). Дапускаецца таксама сувязь з *bindas* 'сякера', параўн. віц., глыб., брасл., смарг. *біндас* 'сякера; дурань; бамбіза' (ЭС, Лаўч.). Да ліку тыпова

былтыйскіх дэмінітыўных форм Ю.Лаўчутэ адносіць і бел. *біндзюк* (з суфіксам –ук).

БИНДЗЮГАЙЛА ‘той, хто бязмэтна блукае, швэндаецца’ (мсцісл.); літ. *binde, bindza* ‘гультай, абібок’ (ЭС).

БЛИНДА, БЛИНДЗЯ *бат.* ‘від лазы’, ‘галіны кустоў, з якіх абадрана кара’ (іўеў., ашм., воран.); літ. *blinda* ‘вярба, ракіта’ (СП, ЭС, Лаўч.)

БЛЮЖДЖАЙ ‘светла-зялёнага колеру асака, якая расце ранняя вясной’ (шчуч.). Па меркаванні Ю.Лаўчутэ, слова з’яўляецца літуанізмам, аб чым сведчыць тыповае для літоўскай мовы спалучэнне –*ждж*-. У якасці магчымых адпаведнікаў аўтар прыводзіць літ. *blezdziu* ‘расліна’, *blizgute* ‘кветка’ (ЭС).

БОЛДАЎКА ‘доўгі шост, якім заганяюць рыбу ў сетку’ (в.-дзв.); літ. *baldas* ‘тж’, *baldyti* ‘палохаць’ (СП).

БОМБАЛЬ ‘пухір’ (ваўк.); літ. *bumbulas* ‘тж’ (СП, Лаўч.).

БОМЫ ‘званочкі, што прымацоўваюцца да хамута ці дугі’ (ТСБМ); літ. *biomas* ‘тж’ (з ням., ці усх.-прус. ЭС).

БОНДА ‘бохан хлеба’, ‘булка’, ‘печаны хлеб’, ‘скавароднік, ‘перапечак’, ‘праснак’, ‘пірог’, ‘пасаг’, ‘закваска ў дзяжы’, ‘маленькае кольца каўбасы’, ‘скрутак нутранага сала’, ‘жывёліна, што даюць у пасаг маладой’ і інш.; Засведчана з 1468 г. у формах *бонда, бунда*; літ. *bandà* ‘тж’ (ЭС, СП, Лаўч.).

БОРЗДЫ ‘хуткі, жвавы, спрытны’ (ТСБМ); літ. *burzdùs* ‘тж’ (ЭС).

БРАЗГОТКА ‘дзіцячая цацка, пры ўзмахванні якой утвараецца шум’; ‘бомы, званочкі’ (ТСБМ); літ. *brizgeti* ‘трашчаць, бразгаць’ (Лаўч.)

БРАЗГАЦЬ ‘утвараць кароткія звонкія гукі, удараючы чым-небудзь па металічных, шклянных і іншых прадметах’ (ТСБМ); літ. *brazginti* ‘тж’; балтаслав. **brenzg-* (ЭС, СП).

БРАЗГУНЫ, БРЫЗГУНЫ ‘шамкі, бомкі’ (астр.,паст., іўеў., смарг.); літ. *brizgunai* ‘тж’ (СП).

БРАЗДЫ ‘мядра, дрэная бульба’ (воран.); літ. *brazdai* ‘тж’ (СП, Лаўч.).

БРАНДУК ‘зерне арэха’ (воран.); літ. *bràndulas* ‘тж’ (СП, Лаўч.).

БРАЎНА ‘спінка ў ложку’ (астр.); літ. *briaunà* ‘тж’ (СП).

БРАШЧЭЦЬ, БРАШЧАЦЬ ‘бразгатаць’ (віл., зэльв.), ‘брынкаць’ (ваўк., навагр.); літ. *brašketi* ‘трашчаць, рыпецць’ (СП, Лаўч.).

БРУЖДЖЭЦЬ ‘звінец, гудзец’; ‘бубніць, сварыцца’ (в.-дзв.); літ. *brazdeti, bruzdeti* ‘тж’ (СП).

БРУЗУКЕЛЬ, БРУЗДУКЕЛЬ, БУРЗУКЕЛЬ, БРЫЗГУЛЬ, БЮРЭЗГУЛЬ ‘драўляны гузік, бірка’; ‘вертыкальны шпянёк у жорнах’, ‘палачка для вязкі снапоў’ (воран., ашм., гродз., дзятл.); літ. *bruzùklis* ‘гузік’, *brizgùlis* ‘дубінка’ (СП, ЭС, Лаўч.).

БРЫЗГАЎКІ ‘авадні, сляпні’ (в.-дзв.); літ. *brizgele, bryzgele* ‘сляпень’ (СП).

БРЫЗГОЛЬ ‘зярністы снег’ (гродз., ст.-дар.); літ. *bruzgùlis* ‘камяк чаго-небудзь’ (СП).

БРЫЛА, БРЫЛЯ ‘камлыга, камяк’ (ваўк), пласт узаранай зямлі’ (мін.); літ. *brila* ‘вялікі кусок’. Магчыма, слова запазычана з польск. *bryla* ‘глыба, камлыга, камяк’ (ЭС, СП).

БРЫНДА ‘пра таго, хто без патрэбы ходзіць, сланяецца’ (ТСБМ); літ. *brindotis* ‘хадзіць без патрэбы, брадзіць’ (Лаўч.).

БРЫНДАЦЬ ‘хадзіць, совацца без патрэбы; сланяцца, нічога не робячы’ (ТСБМ); літ. *brindotis* ‘тж’ (СП, ЭС, Лаўч.).

БРЭЙДАЦЦА *экспр.* ‘бегаць, круціцца’ (воран.); літ. *braide* ‘валацуга’ (СП, Лаўч.).

БУЖУК, БУЖАК ‘жук, кузурка’ (воран.); літ. *bužūs* ‘тж’ (СП, Лаўч.).

БУКСА ‘бязрогая жывёліна’ (воран., ваўк., іўеў.); літ. *buksà* ‘тж’ (СП, ЭС, Лаўч.).

БУКШТЫ ‘спецыяльна затопленыя ля берага возера дрэўцы хвоі ці ядлоўцу для заманьвання рыбы’ (паўн.-зах.); лат. *būkškis* ‘звязка, вузел, многа чаго-небудзь’ (Лаўч.).

БУМЧЭЦЬ ‘дзвынкаць, брынкаць’, ‘ціха, невыразна гаварыць’ (віл., паст.); літ. *bumbseti, bumbčioti* ‘тж’ (СП, Лаўч.).

БУРБОЛІЦЬ ‘узнімаць, пускаць бурбалкі; булькаць’ (ТСБМ); літ. *burbuliuoti* ‘тж’ (ЭС, СП, Лаўч.).

БУРВАЛАК ‘невялікі ўзгорак’, ‘сухое месца’, ‘паваленае бурай дрэва’ (віл.); літ. *burvalkis* ‘сцежка, пратапаная статкам жывёлы’ (ЭС), *burválka* ‘куча, здравяка’ (СП).

БУРЛАГА ‘негустая каша’, ‘багна, грязь’ (барыс., воран.); літ. *burlegà* ‘тж’ (СП, Лаўч.).

БУРНЕЙКА *заал.* ‘птушка-чубатка’ (лельч.); літ. *burnele* ад *burna* ‘рот’ (Лаўч.). Па меркаванні Ю.Лаўчутэ, у польскую мову слова прыйшло с літ. (Лаўч.).

БУРТКА ‘драўляны гузік’ (паст.); літ. *būrta* ‘чатырохвугольны кавалак дрэва’ (СП).

БУЧ ‘рыбалоўная снасць’ (ТСБМ); лічыцца запазычаннем з літ. *būčias, bučius* ‘тж’ (ЭС, Лаўч., Анік.).

БЯРЛОВЫ, БАРЛОВЫ, БЭРЛОВЫ ‘спечаны з мукі ў сумесі з мякінай’ (паст., смарг., лід., брасл., іўеў.); літ. *beralas* ‘нявеянане збожжа’ (СП, Лаўч.).

ВАГАНАС *заал.* ‘каршун’ (воран.); літ. *vānagas* ‘тж’ (СП, Лаўч.).

ВАГАНКА ‘загон поля ў дванаццаць баразён’ (баран.); літ. *vagà* ‘баразна’ (СП).

ВАГАЦЬ, ВАГАВАЦЬ, ВАГАЦІЦЬ ‘баранаваць’, ‘разганяць сахой барозны па засеянаму загону, каб сцякала вада’ (паст., ганц., лях., нясв., дзятл.); літ. літ. *vagoti* ‘баранаваць’, *vagà* ‘баразна’ (СП, ЭС, Лаўч.).

ВАКАРЫНА ‘вялікая хваля’ (лід., навагр.); літ. *vakarinis, vakaris* ‘заходні вецер’ (СП, Лаўч.).

ВАЛАНДА ‘маруда, лянiвы чалавек’; літ. *valandà* ‘кароткі час’ (ЭС, Анік.).

ВАЛЭНДАЦЦА ‘бадзяцца, цягацца, доўга вадца з кім-небудзь, чым-небудзь’ (ТСБМ); літ. *valandà* ‘прамежак часу’ (СП, Лаўч.).

ВАРЖА ‘драўляны садок для захавання жывой рыбы’ (мядз.); літ. *várža* ‘верша; плечены або драўляны садок’ (ЭС, Лаўч., Анік.).

ВАРЫЗГАЦЬ ‘гаварыць недарэчнае’ (віл.); літ. *varyzgà* ‘балбатун’, *varyžgoti* ‘балбатаць’, *varyzgà* ‘балбатун’ (СП).

ВАХТАВАЦЦА ‘гушкацца’ (віл.); ‘віхляцца’ (гыб.); літ. *vaktioti* ‘калыхацца з разгонам (пра дзіця ў калысцы)’ (СП).

ВАШТАЙ ‘той, хто кіруе канём у час вывазу гною на поле’ (паст., в.-дзв.), ВАЖДАЙ ‘той, хто водзіць коні’ (гом.); літ. *vežti* ‘вазіць’, *važtójas* ‘кучар, вазніца’ (СП, Лаўч., Анік.).

ВЕЙКАЛІС ‘пляменнік’ (воран.); літ. *vaikelis* ‘тж’ (СП, Лаўч.).

ВЕНЦЕР ‘рыбалоўная сетка ў выглядзе мяшка, нацягнутага на абручы’ (ТСБМ). Фіксуецца з 1585 г. у формах *венцерь*, *вентерь*, *венътер*; літ. *vènteris*, *vèntaris* ‘тж’ (ЭС, СП, Лаўч.).

ВЕНЦЕРКА, ВІНЦІРКА, ВІНЦЯРКА ‘звязак, нізка (лід., іўеў.); літ. *virtine* ‘тж’ (СП, Лаўч.).

ВІКСВА, ВІСХВА ‘балотная трава, асака’ (гродз., віл., астр., ваўк., свісл.); літ. *viksvà* ‘тж’ (СП, ЭС, Лаўч., Анік.).

ВІМБА ‘рыба’; літ. *vimba* ‘тж’ > лат. *vimba* (ЭС)

ВУРЗГАЎКА ‘дзіцячая цацка, буркаўка’ (в.-дзв.); літ. *urgzti* ‘бурчаць’ (Лаўч.).

ВУШВАЛАК ‘палена, палка’ (шчуч.); літ. *ažuolas* ‘дуб’ (СП).

ВУШМАЛА *зневаж.* ‘нехайны чалавек’ (брасл., глыб.), ‘чалавек з насунутай на вочы шапкай’ (мядз., мёр.); літ. *ušmalas* ‘рукавіцы з аўчыны’ (СП, ЭС).

ВЫЖЛУКЦІЦЬ ‘выварыць у жлукце’; ‘выпіць вялікую колькасць чаго-небудзь’ (ТСБМ); літ. *žlugtas* ‘намочаная бялізна (СП, ЭС).

ВЫКАРПАЦЬ ‘вырыць з зямлі’ (раг.); літ. *karpýti* ‘рыць (зямлю)’ (СП).

ВЫПСА ‘пагардлівая назва састарэлага’, ‘сабачая морда’ (Бяльк.); літ. *vypsà* ‘той, хто пастаянна ўхмыляецца’, *vypsau*, *vypsoti* ‘стаяць або сядзець з насмешлівым выразам твару’ (ЭС, Лаўч., Анік.).

ВЫПУТРЫЦЦА ‘прагаладацца’ (зэльв.); літ. *putrà* ‘рэдкае каша, поліўка, суп’ (Лаўч.).

ВЯГАЛ, ВЯГУЛ, ВЯГАЛА, ВЯГЕЛА ‘рыба мянтуз’ (глыб., паст., ашм., брасл., мядз., сен., мёр); літ. *vegele* ‘тж’ (СП, ЭС, Лаўч., Анік.).

ВЯПЛА *зневаж.* ‘дурань, разява’ (брасл., шчуч., паст., ашм.); літ. *vepla* ‘тж’ (СП, ЭС, Лаўч.).

ВЯРПЯТА ‘віхор, шчацінне’ (воран.); літ. *verpetas*, *verpetà* ‘тж’ (СП, Лаўч.).

ГАВЭЛА, ГАВЯЛА абразл. ‘разява, недарэчны чалавек’ (віл., паст., іўеў., лід.); літ. *avele* ‘авечка (СП).

ГАЙДУК ‘карак, першы шыйны пазваночнік’ (воран.); літ. *gaidùkas* ‘тж’ (СП, Лаўч.).

ГАЛЬВА ‘кальцо, скручанае з дубца’ (бяроз.), ‘кручок на ворчыку (зэльв.); літ. *galvà* ‘што-небудзь круглай формы, галава’ (СП).

ГАМОЛА ‘бязрогая карова’ (гродз.); літ. *gamulà* ‘тж’ (СП).

ГАРГАЦЬ, ГЕРГАЦЬ, ГЕРГЕЛІЦЬ, ГАГАЦЬ ‘гагатаць’ (барыс., докш., віл., чэрв., рас., паст.); літ. *gergeti, gargeti* ‘тж’ (СП).

ГАРДА, ГОРД ‘чароўнае зелле’ (круп., драг.); літ. *gardunýte* ‘расліна’, *gardis* ‘смак’ (Лаўч.).

ГАШТА, ГАШТВА, ГАРШТВА *bat.* ‘гваздзік’ (ваўк., гродз.); літ. *góštauta* ‘тж’ (СП, Лаўч.).

ГЕБНУЦЬ ‘загінуць’ (лях.); літ. *geibeti* ‘траціць прытомнасць’, *geibti* ‘паміраць’ (СП).

ГЕГА ‘парода гусей’ (дзярж., гродз.); літ. *gegalas* ‘нырок’, *gege* ‘зязюлька’ (СП).

ГЕГНІ, ГЕГЛІ ‘рыбалоўная снасць: драўляная аснова ў выглядзе палазоў’ (гродз., паст., брасл., мядз.); ‘рэзгіны’ (ваўк.); ‘жалезныя шпяні ў плузе’ (ваўк.); літ. *gegnė* ‘драўляная рама ў рыбалоўнай снасці; сетка з такой рамай’ (СП, ЭС, Лаўч.).

ГЕРГАЎКА ‘крэмень’ (шчуч.); літ. *gerguže, gargaže* ‘тж’ (СП).

ГЕРГУНЫ ‘мянушкі людзей тых вёсак, дзе гавораць па-літоўску’ (смарг.); літ. *gergeti* ‘балбатаць, невыразна гаварыць’, *garge* ‘незразумелая гаворка’ (СП).

ГІГЕЛЬ, ГІГІЛЬ, ГУГІЛЬ, ГУГОЛЬ, ГІРГЕЛЬ ‘хвошч’ (докш., брасл., рас., шум., ашм., віц., в.-дзв., паст., віл.); літ. *gigelis* ‘тж’ (СП, Лаўч., Анік.).

ГІЗКА ‘снасць для лоўлі ракаў’ (барыс.); літ. *gižys* ‘станок для віцця вяровак’ (СП).

ГІЛЕЦЬ ‘свавольнічаць, гарэзаваць’ (карэл.); літ. *gyliuoti* ‘шалець’ (СП).

ГІЛЕНЬ, ГІЛОНЬ ‘джала’ (воран.); літ. *gyluonis* ‘тж’ (СП, Лаўч.).

ГІЛЬ ‘авадзень’ (гродз., воран., паст., астр., іўеў., смарг., навагр, шчуч., маладз.); літ. *gylys* ‘тж’ да *gelti* ‘жаліць’ (СП, Лаўч., Анік.).

ГІРА ‘валасы, чубок’ (зэльв., мін., жытк.); літ. *girià* ‘лес. (Лаўч.).

ГІРМА ‘кудлатая непрычэсаная жанчына’ (гродз.); літ. *gyrmaušà* ‘заняпалы чалавек’ (ЭС, Лаўч.).

ГІРОС ‘дрэнная страва, варыва’ (зэльв.); літ. *girà, giros* ‘квас, напітак’ (Лаўч.).

ГІЧ ‘бурачнік’ (ганц.); літ. *gyčas* ‘сцяблы тытуню’ (Лаўч.).

ГЛАМАЗДА ‘нязграбная рэч, няўключны чалавек’ (ТСБМ); літ. *glabuzdas* ‘няўключны’ (СП).

ГЛАМБЯКІ ‘лісце капусты’ (воран.); літ. *lámbas* ‘лісце буракоў’ (СП).

ГЛУНДЗІЦЬ ‘мянціць языком, плявузгаць’ (в.-дзв.); літ. *glùndžioti* ‘бадзяцца’ (СП).

ГНЁПА *абразл.* ‘нехайны чалавек’ (паст.); літ. *knoba* ‘размазня’ (СП).

ГНІБУР ‘кіпцюр’ (іўеў., барыс.); літ. *gnybliai* ‘тж’ (СП, Лаўч.).

ГНІБЫ ‘клюшні’ (гродз.); літ. *gnybliai* ‘тж’ (СП).

ГОГАЎКА ‘дыхальнае горла’ (смарг.); літ. *goge* ‘галава’ (СП).

ГОКТЫ, ГОХТЫ, ГАХТЫ ‘пярэдня загнутая частка палазоў’ (ашм., іўеў.), ‘пярэдня частка саней’ (воран.), ‘рыбалоўная снасць’ (іўеў.), ‘частка рыбалоўнай сеткі’ (барыс.); літ. *gaktos* ‘тж’ (СП, Лаўч.).

ГРАЎЖЫК *заал.* ‘мінога’ (астр.); літ. *grayža* ‘тж’ (СП).

ГРОНДАЦЬ, ГРОМДАЦЬ ‘скрэбці, грызці’ (воран.); літ. *grándyti* ‘тж’ (СП, Лаўч.).

ГРУНДАЦЦА ‘боўтацца, цялёпкацца’ (воран.); літ. *grùndytis, grùndytis* ‘тж’ (Лаўч.).

ГРЫЖА бручка’ (шум.); літ. *griežtis* ‘тж’ (СП, Лаўч.).

ГРЫНДЖОЛЫ, ГРЫНДЖАЛЫ, КРЫНДЖАЛЫ ‘вялікія сані для перавозкі бярэнаў’, ‘прылада да калёс, каб вазіць бярэнні’, ‘козлы’ (браг., гом., маг., мсцісл.); літ. *grizulas, grizule, grizalas* ‘дышаль’ (ЭС, Лаўч.).

ГРЫНКА ‘дзвярная пятля’; літ. *grinka* ‘пятля да аглоблі’ (Лаўч.).

ГРЫЦУК ‘птушка-слонка’ (лун.); літ. *gričiùkas* ‘птушка з сямейства куліковых’. Суфікс –ук – характэрная рыса славянскіх балтызмаў (Лаўч.).

ГРЭБЕСТ, ГРАБЕСТ, ДРАПЕСТ, ДРАБЁСТ ‘лата’, ‘жэрдка’ (вялікі арэал). Фіксуецца з 1603 г. у формах *грабясты, гребясты, кграбясты, кгребясты*; літ. *grebestas* ‘тж’ (СП, Лаўч., Анік.).

ГУДЗІЦЬ ‘асуджаць, ганіць, абгаворваць’ (в.-дзв., слуц., ст.-дар., лід., зэльв., люб., пруж.); літ. *gùdyti, gùdinti* ‘выхоўваць, даваць настаўленні’ (Лаўч.).

ГУЛТА, ГУЛДА ‘гняздо’ (астр.); ‘бярлог, гайно, логава’ (іўеў., паст., смарг., ашм.); ‘палеглыя і стаптаныя пасевы збожжа’ (іўеў.); ‘саломна на подсіл’ (іўеў.); ‘пасцель’ (ашм.); літ. *gùlta* ‘гняздо, пасцель’, *gulditi* ‘укладваць, прымушаць легчы’ (СП, Лаўч.).

ГУШТА ‘гняздо’ (воран.); ‘бярлог, гайно’ (воран.); ‘лункі, дзе купаюцца куры’; (брасл.); ‘стаптаныя пасевы’ (брасл.); ‘уласнае гняздо, сям’я’ (воран.); літ. *gužtâ* ‘гняздо’ (СП, Лаўч.).

ДАРЖЫНА, ДАРЖЭНЬ ‘двор для жывёлы’ (віц.); літ. *daržine* ‘хлеў, адрына’, *daržas* ‘агарод’ (Лаўч.).

ДАРНЯЦЬ, ДАРЫНЯЦЬ ‘аддзяляць валакно ад кастрыцы’, ‘скрэбці, чысціць’ (воран.); літ. *darineti* ‘патрашыць’ (СП, Лаўч.).

ДАЎБУРЫ ‘сенажаць паміж палямі’; літ. *daubà* ‘роў, ярок’ (Лаўч.).

ДЖУПЛА, ДЖУКЛА ‘кнут; наганяй, спагнанне’ (круп., віц., воран.); літ. *džiùkt* ‘выклічнік, які ўжываецца для абазначэння нечаканага, моцнага ўдару’, *džiùkteleti* ‘ударыць’ (Лаўч.).

ДЗЁГАЦЬ ‘цёмная густая смалістая вадкасць, якая здабываецца шляхам сухой перагонкі цвёрдага паліва’ (ТСБМ); літ. *degùtas* ‘тж’ (ЭС, СП, Лаўч., Анік.).

ДЗІРВАН ‘дзёран, верхні слой глебы’ (ТСБМ); Фіксуецца з 1543 г.; літ. *dirvónas* ‘тж’ (ЭС, Лаўч., СП, Анік.).

ДЗЫНГАЦЕЦЬ ‘звінец’ (паст., дзятл); літ. *dzingsti* ‘тж’ (СП).

ДЗЮГАЦЬ,
ДЗОГАЦЬ ‘стукаць,
біць’ (паст.); літ. *dziugeti, dzakoti* ‘бразгаць; бегаць’ (СП, Лаўч.).

ДРЫБЕЦЬ ‘дрыжаць ад страху, трасціся’; літ. *drebeti* ‘тж’ (Лаўч.).

ДРЫНГОЛА *экспр.* ‘худзізна’ (ашм.); літ. *dringeti* ‘грукатаць’ (СП).

ДРЫСК ‘шматок, квалак’ (шчуч., віл.); літ. *drizgas, driskà* ‘ануча’ (СП, Лаўч.).

ДРЭЖЫНЬ *заал.* ‘яшчарка’ (воран.); літ. *driežas, driežinas* ‘тж’ (СП, Лаўч.).

ДУДУК ‘маўчун’ (шчуч.); літ. *dudùkas* ‘разявака’ (СП).

ДУКСА ‘той, хто вечна дзьмецца на каго-небудзь’ (Касп.); літ. *dùksas* ‘уздых, стогн’ (ЭС).

ДУЛЬКА ‘пыл, які ўтвараецца пры апрацоўцы льну’ (віл., чэрв., дзярж., маладз., глыб., паст., іўеў, смарг. і інш.; вялікі арэал), ‘кастрыца, рэшткі льновалакна’ (лаг., астр., лід., навагр., воран.), ‘пылок ад раслін’ (воран.); літ. *dùlkes* ‘пыл, пылок ад раслін’ (СП, ЭС, Лаўч.).

ДУМБЛА, ДУМБЛЯ ‘топкае месца, твань’ (паўн.-зах., воран.); літ. *dumblas* ‘тж’ (СП, ЭС, Анік.).

ДУНДА ‘хто любіць спаць, соня’ (гродз.); літ. *dundulis* ‘таўстун’ (СП).

ДУНДАР ‘гром, пярун’ (гродз.); літ. *dundulis* ‘гром’ (СП).

ДЫЛДА ‘высокі нязграбны чалавек’ (ТСБМ); літ. *dilda* ‘непаваротлівы чалавек’ (ЭС, СП, Лаўч., Анік.).

ДЫНДА ‘гультай’ (віл., паст., смарг.), ‘хлус’ (лід., паст.); літ. *dinda* ‘гультай’ (СП).

ДЫРБА ‘худы высокі чалавек’ (слонім.); літ. *dirba* ‘моцны, запальчывы чалавек’. На семантыку беларускага слова маглі паўплываць шырока распаўсюджаныя балтызмы *дылда, дырда* (Лаўч.).

ДЭГЕЛЬ ‘птушка з доўгімі нагамі’ (шчуч.); літ. *deglas, deglis* ‘стракаты, пярэсты’ (СП).

ЁРЗАЦЬ ‘неспакойна сядзецц, круціцца’ (ТСБМ); літ. *juršti* ‘муціць’, *eržilas* ‘жарабец’. Гэта беларуска-рускае слова, магчыма, балтыйскага паходжання (ЭС).

ЁЎНЯ ‘будынак для сушкі снапоў’ (ТСБМ). Фіксуецца з 1540 г. у формах *евня, евля, евья, явя* і інш.; літ. *jáuja* ‘тж’ (ЭС, СП, Лаўч., Анік.).

ЖАГАРЫ ‘тонкае сучча, лом’ (брасл., воран.), ‘трэскі’ (астр., паст.); польск. *żagary* з літ. *žagarai* ‘галлэ, ламачча’; літ. *žagaras* ‘тонкае сучча, лом, трэскі’ (ЭС, СП, Лаўч.).

ЖАГІЛЬ ‘вочап у студні’ (смяляв., ДАБМ); літ. дыял. *žagilas* (ЭС, Лаўч.).

ЖАГІНІ, ЖЭГІНЫ, ЖАГЛІ і вар. ‘азярод’ (астр., брасл., в.-дзв., шарк., мёр.); літ. *žaginiai* ‘тж’ (ЭС, СП, Лаўч., Анік.).

ЖАЛУБАЦЬ, ЖАЛУБНУЦЬ ‘піць’ (маладз.), ‘крыху з’есці, глынуць’ (паст., смарг.); літ. *žluobti* ‘сквапна есці’, *žliaubti* ‘плакаць, сквапна глытаць’ (Лаўч.).

ЖВІНДВА ‘чалавек, які бурчыць і ные’ (навагр.); літ. *žvingalas* ‘хто бурна смяецца’, *žvengti* ‘рагатаць’ (Лаўч.). На форму і семантыку лексемы паўплывалі карані ітакіх слоў, як *жмінда*, *жвякаць*, *жвяліць* і інш. (ЭС).

ЖВІР ‘буйназарністы жоўты пясок’ (ТСБМ); літ. *žvūras* ‘тж’ (ЭС, Лаўч., Анік.).

ЖВЯЛЕЦЬ ‘жвавец’ (мсцісл.); літ. *žvaleti* ‘бадрыцца’, *žvalūs* ‘жвавы, бодры’ (ЭС, Лаўч.).

ЖЛУКТА ‘пасудзіна для запарвання бялізны’ (ТСБМ, абл.), ‘замочаная бялізна’ (паст., брасл.), ‘мышце’ (паст.), ‘пра таго, хто многа п’е’ (ТСБМ). Фіксуецца з 1600 г.; літ. *žlugtas*, *žluktas* ‘пасудзіна’, ‘намочаная бялізна’, *žlūgti* ‘мачыць у лузе бялізну’ (ЭС, СП, Лаўч.).

ЖУВІКШЧ ‘шнурок для замацавання ніта’ (воран.); літ. *žuvykštis* ‘тж’ (СП, Лаўч.).

ЖУДА ‘жудасць’ (ТСБМ). На думку Лаўчутэ, крыніцай запазычання магло быць на засведчанае ў балтыйскіх мовах слова тыпу літ. * *žudyti* ‘памерці, мучыцца’ (Лаўч., ЭС).

ЖУЖЛА ‘жук’ (ашм., іўеў., смарг., астр.); літ. *žužla* ‘тж’ (СП).

ЖУР ‘негусты аўсяны кісель’ (ТСБМ); дыял. ‘рэдкая страва’ (шчуч., дзятл., паст., і інш.), ‘рыбная юшка’, ‘расольнік’, ‘пена’; літ. *žiure* ‘рэдкая каша, рэдкая страва, аўсяны кісель’ (ЭС, СП, Лаўч.).

ЖЫБУЛЬКА *бат.* ‘зябер’ (гродз., шчуч., воран.), ‘асцюк’ (пух.); літ. *žibulys* ‘тж’ (СП, ЭС, Лаўч.).

ЖЫБУРЫ ‘кавалкі дрэва, цуркі’ (воран., астр.); літ. *žobarai* ‘сухія галінкі’ (СП)

ЖЫЛГУЦЬ, ЖЫЛБУЦЬ, ЖЫЛГВУЦЬ, ЖЫЛБУЛЬ ‘вярба’ (іўеў., ашм.), ‘ветка, прут з лазы, вярбы ці ляшчыны’ (ашм., воран., іўеў.); літ. *žilgas*, *žilgutys* ‘разнавіднасць вярбы’ (СП, Лаўч.).

ЖЭГЕНЬ ‘высокі сухарлявы чалавек’ (брасл.); літ. *žaginas* ‘жэрдка’ (СП).

ЖЭЙГАЦЬ ‘паўтараць адно і тое’ (полац.); літ. , *žagatāt* ‘многа і без сэнсу гаварыць’ (Лаўч.).

ЖЭМЖА ‘процьма’ (свісл.); літ. *žemžeti* ‘абрастаць валасамі, барадой’ (СП).

ЗАБАРБЕЦЬ ‘забразгаць, забрынкаць’ (ашм.); літ. *barbeti* ‘бразгаць, брынкаць’ (СП, Лаўч.).

ЗАБІЛЬДЗЕЦЬ ‘загусці’ (воран.); літ. *bildeti* ‘стукаць, грымець’ ЭС, Лаўч.).

ЗАБУРБУЛЯЦЬ ‘закіснуць, забрадзіць’ (брасл.); літ. *burbuliūoti* ‘брадзіць’ (СП).

ЗАВАЛКА ‘засаўка’ (лід.), ‘падваротня’ (маст.); літ. *valke* ‘тж’ (СП).

ЗАВАЛКІ ‘ангіна’ (гродз., лях.) ‘мідаліны’ (глыб.); літ. *vilkti* ‘зацягнуць’ (СП).

ЗАВАЛОЖЫЦЬ ‘заправіць тлушчам’ (в.-дзв.); літ. *valagas* ‘ежа’ (СП)

ЗАВІНУЦЬ, ЗАВІНЯЦЬ ‘завязаць’ (воран., іўеў.); літ. *užvynióti* ‘тж’ (СП, Лаўч.).

ЗАВЫНЯ ‘невялікі рачны ці азёрны заліў, які лічыцца надзейным рыбалоўным месцам’; літ. *žuvune* ‘месца, дзе многа рыбы’, *žuvis* ‘рыба’ (Лаўч.).

ЗАГІЗАВАЦЬ ‘узбудзіцца, забегаць ад укусаў аваднёў’ (в.-дзв.), *экспр.* ‘пачаць бегаць’ (паст.); літ. *gizúoti* ‘гарачыцца’ СП)

ЗАГІЛЯВАЦЬ ‘узбудзіцца, забегаць ад укусаў аваднёў’ (іўеў.); літ. *gyliúoti* ‘шалець’ (СП).

ЗАГЛЮЗНУЦЬ ‘аслізнуць (пра сыр)’ (ваўк.); літ. *sugližti* ‘тж’, *sugliúžti* ‘размякаць’ (СП).

ЗАГНІБІЦЬ ‘ушчыпнуць’ (шчуч.); літ. *gnybti* ‘шчыпаць’ (СП).

ЗАДЗІРВАНЕЦЬ ‘зарасці травой’ (ТСБМ); літ. *dirvónas* ‘дзірван’.

ЗАЖВЕРЫЦЬ ‘ударыць, стукнуць’ (смарг.); літ. *žveriauti* ‘паляваць’ (ЭС, СП).

ЗАЗЮРЫЦЬ ‘угледзец, убачыць’ (віц.); літ. *žiureti*, *žiurti* ‘бачыць, глядзец’ (Лаўч.). Магчыма, пад уплывам *зазіраць, зырыць*.

ЗАКЕЛБАЦЬ ‘закізаць, забрытаць’ (шчуч.); літ. *kilpa* ‘пятля’. Магчыма, замена з у слова *закелзаць* (ЭС).

ЗАКЛІВІНА ‘востраў пасярод ракі’ (глыб.); літ. *kliuvinys* ‘перашкода’ (СП).

ЗАКРУХАЦЬ ‘зарохкаць’ (глыб.); літ. *kriūkti* ‘рохкаць’ (СП).

ЗАЛАПА ‘лапак, латка’ (лельч., тур., ДАБМ); літ. *lōpas* ‘тж’ (ЭС, Лаўч.).

ЗАЦІНГЛІВЫ ‘наравісты’ (дзятл., маст.); літ. *tingúus* ‘гультаяваты’ (СП).

ЗАШМУЛЕНІК ‘той, хто ходзіць у парваным, паношаным адзенні’ (зэльв.); літ. *šmūlis* ‘лысы, лабаты’ (Лаўч.).

ЗАГУЛЬ ‘дубец’ (іўеў.); літ. *žvagūlis* ‘тж’ (СП).

ЗГРЫБЧЫЦЬ, ЗГРЫПЦІЦЬ ‘узяць; украсці’ (паст., зэльв.); літ. *sugriebti* ‘схапіць, злавіць’ (СП, Лаўч.).

ЗГРЫМШЧЫЦЬ ‘украсці’ (в.-дзв.); літ. *susigremžti* ‘захапіць’ (СП).

ЗГРЭЙЗАЦЬ ‘зрабіць, напісаць абы-як’ (паст., шчуч.); літ. *grevezoti* ‘тж’ (СП).

ЗДЗЁЎГАЦЬ *экспр.* ‘з’есці’ (іўеў.); літ. *džėganos* ‘аб’едкі’ (СП).

ЗДУДУЛІЦА ‘скурчыцца’ (воран., шчуч.); літ. *dudulti* ‘мільгаць, мільгаець’ (СП).

ЗДЭЧЫЦЬ ‘стукнуць, ударыць’ (глыб.), ‘падзец куды-небудзь’ (ашм.); літ. *deti* ‘тж’ (СП).

ЗЛЯБ, ЗЛЕБ ‘непрыглядны, мізэрны чалавек’ (бялын., віц.); лат. *žleba* ‘тж’ (ЭС, Лаўч.).

ЗУЗЛІЦЬ ‘плакаць, ныць’ (ашм.); літ. *zuzti* ‘гусці’ (ЭС).

ЗУЙ ‘адыход пры часанні воўны’ (карэл.), ‘хітры, кволы чалавек’ (віц.); літ. *zuikis* ‘заяц’, *zūilti* ‘рухацца, шукаць’ (ЭС).

ЗУРЗА ‘буркун, плакса’ (паст., воран.); літ. *zūrza* ‘буркун’ (СП).

ІВАЛКА *рыб.* ‘вузкі ўваход у венцеры’ (іўеў.); літ. *išvalka* ‘проламка’ (СП).

ІКСВА ‘асака’ (паст.); літ. *viskvà* ‘тж’ (СП).

ІЛЬЦЬ ‘ікол’; ‘язык у паўзуноў’ (воран.); літ. *iltis* ‘тж’ (СП, Лаўч.).

ІСАК ‘конь з кароткім хвостом’ (ашм., воран.); літ. *jsas* ‘кароткі’ (Лаўч.).

ІЎКА ‘павека’ (карэл.); літ. *vókas* ‘абалонка’ (СП, ЭС).

КАВЕРЗАЦЬ ‘нехайна рабіць што-небудзь (паст.); літ. *keverzoti* ‘тж’ (СП).

КАВУР *заал.* ‘кнігаўка’ (брасл.); літ. *kovarnis* ‘грак’ (СП).

КАЛБАТУХА ‘непрыгодная для яды страва, бурда’ (смарг.); літ. *kalbeti* ‘гаварыць’ (ЭС).

КАЛІКА, КАЛІЎКА ‘бручка’ (віц., рас.); літ. *kolys, kolis* ‘тж’ (ЭС, Лаўч.).

КАМБАЛ ‘злудзей’ (віц., чэрв., смал.); літ. *kamblys* ‘ствол дрэва; стары чалавек (Лаўч.).

КАМБЕЛЬ ‘камель’ (гродз.), ‘частка снапа ніжэй перавясла’ (гродз.); літ. *kamblys* ‘тж’ (СП).

КАМПА ‘дрэва, якое доўгі час праляжала на дне вадаёма’ (смарг.); літ. *kámpa* ‘тж’ (СП).

КАПШУК ‘мёрзлая бульба, якая праляжала зіму на полі’; літ.

КАРКАЛІНА ‘сукаватае няроўнае дрэва’ (в.-дзв.). Фіксуецца з 1600 г. у форме *карклинъ*; літ. *karklas* ‘лаза’, *karklynas, karklyne* ‘вербалоз; месца, зарослае вербалозам’ (СП, Лаўч.).

КАРОЛЬ ‘рулька, рэштка кумпяка’ (пух); літ. *karulys* ‘сустаў задняй нагі’ (СП).

КАРПА ‘барадаўка’ (ашм., брасл., воран.); літ. *karpa* ‘тж’ (СП, Лаўч.).

КАРТАТЬ ‘пераворваць’. Фіксуецца з 1604 г.; літ. *kartoti* ‘тж’ (СП, Лаўч.).

КАЎБЫР ‘гладыш для малака’ (віц.); літ. дыял. *kaubare, kaubore* ‘драўляная пасудзіна, міска’ (ЭС, Лаўч.).

КАЎКАЦЬ ‘мяўкаць’, ‘назойліва прасіць, канькаць’ (ТСБМ.); літ. *kaukti* ‘крычаць, выць, плакаць’ (ЭС, Лаўч.).

КАЎШНУЦЬ ‘ударыць’ (воран., ашм.); літ. *užkausti* ‘тж’ (СП, Лаўч.).

КАЎШЫН, КАЎШАН, КУЎШЫН, КУКШЫН ‘збан’ (гродз., лях., івац., маг., ДАБМ). Гэта запазычанне з літоўскай мовы можа мець у якасці крыніцы літ. формы **kaušinas, *kaušynas* ‘вялікі збан’; літ. *káušas* ‘коўш’ (ЭС, СП, Лаўч., Анік.).

КЕБЛА ‘драўляная цурка цыліндрычнай формы’, ‘дзіцячая гульня з выкарыстаннем такой цуркі’ (маг.); літ. *kebla mišti* ‘дзіцячая гульня’ (ЭС, Лаўч.).

КЕЗНУЦЦА ‘капрызніць, непакоіцца’ (віл., глыб); літ. *keizotis, keiziotis* ‘валтузіцца, кідацца’ (СП, ЭС).

КЕЛБУК, КЯЛБУК ‘пячкур’ (гродз., паст.); літ. ‘тж’ *kelbùkas, kilbùkas* (СП, ЭС, Анік.).

КЕЛЗЫ ‘цуглі’ (івац.); літ. *gelžis* ‘жалеза’ (Лаўч.)

КЕПАЛА ‘капуха’ (в.-дзв., маладз.). Магчыма, з літ. *kepalas* ‘булка хлеба’ (ЭС, Лаўч.).

КЕПЕЛЬ ‘плечы’, ‘загрывак’, ‘патыліца, ‘карак’ (гродз., пух.); літ. *kėpalas* ‘спіна, горб’ (ЭС)

КЕПША *зневаж.* ‘тоўстая непаваротлівая жанчына’ (чэрв.); літ. *kepšys* ‘няўмека’ (СП, ЭС).

КЕРАЙША *зневаж.* ‘няўклюдка, нязграбны чалавек’ (ашм.); літ. *kereiša* ‘тж’, *keraišioti* ‘шырока ставіць ногі’ (СП, Лаўч.).

КЕРАПЛА, КАРАПЛА ‘нязграбны чалавек’; літ. *kerepla* ‘бясформеннае стварэнне’ (ЭС, Лаўч.).

КЕРКАЦЬ ‘гагатаць’, ‘цяжка дыхаць’ (маст., ваўк., свісл., лях., гродз.); літ. *kerkti* ‘кракаць, крычаць тонкім голасам’ (СП, ЭС, Лаўч.).

КЕРШЫ, КЕРШАВАТЫ ‘пярэсты’ (смарг., воран.); літ. *keršis* ‘тж’ (СП),

КЕРШЫС, КЯРШ ‘пярэсты вол’ (воран.); літ. *keršis* ‘пярэсты (бык, конь)’ (СП, ЭС, Лаўч.).

КЕЎКАЦЬ ‘крычаць тонкім голасам’, ‘мяўкаць’, ледзьве існаваць’, ‘гучна глытаць’ (клец., люб., слон., драг.); літ. *kiaukšeti* ‘крычаць (пра галку)’, ‘вішчаць (пра шчанюкоў)’, *kaukti* ‘выць, вішчаць’ (ЭС).

КЕЎЛЯЦЬ ‘ледзь жыць, ледзь дыхаць’ (віц., глус.) ‘есці без апетыту’ (ЗНС); літ. *kiaulioti* ‘гадзіць, аскудзіць, швэндацца’, *kiauliotis* ‘свінячыць’ ад *kiaule* ‘свіння’ (ЭС, Лаўч.).

КЕШКАЛА ‘марудлівы, непаваротлівы чалавек’ (шарк.); літ. літ. *teškentis* ‘плёскацца, забаўляцца, пэцкацца’ (Стома).

КІБАЛКА ‘старажытны жаночы галаўны ўбор’, ‘абруч, на які накручваюцца валасы’, ‘хустка’ (ЭС, ДАБМ). Гіпотэза аб балтыйскім паходжанні найбольш пераканаўчая; літ. *kyblas* ‘шырокая павязка на валасах дзяўчыны’, *kybulas* ‘шырокая стужка, на якую накручваюць валасы’ (ЭС, Лаўч.).

КІЖАЛЬ ‘слота, снег з дажджом’ (шум.); літ. *kežis* ‘размазня’ (СП). Аўтары ЭС прапануюць версію аб запазычанні з рус. *кижа* ‘тж’ (ЭС).

КІЖЛА ‘той, хто марудна і няўмела што-небудзь робіць’ (Шат., НСл., ЭС); літ. *kežloti* ‘кульгаць’ (ЭС).

КІЖЛАТЫ ‘крываногі’ (чэрв.); *kežloti* ‘кульгаць’ (СП, ЭС).

КІЖЫК ‘сучок’ (кліч.); літ. *keža, kuža* ‘дубіна, друк’ (ЭС)

КІЗЯ ‘жарэбчык’ (маст.); літ. *kižas* ‘тж’ (ЭС).

КІЛДЫШЫЦЬ ‘тармасіць, валтузіць’ (слон.); літ. *keldinti* ‘перасунуць, пераставіць’ (ЭС).

КІПЦЮР, КАПЦЮР, КІПЕЦЬ ‘востры загнуты рагавы прыдатак на пальцах птушак, паўзуной і млекакормячых; ногаць’ (ТСБМ), дыял. КІПЦІ; літ. *kibti* ‘чапляцца’, *kibčius* ‘той, хто чапляецца’ (ЭС, СП, Лаўч.).

КІРАПЛА, КЯРАПЛА ‘раззява’ (брасл., гродз.); літ. *kerepla* ‘тж’ (СП).

КІРЗАВЫ ‘крываногі’ (шчуч.); літ. *kiūrza* ‘размазня’ (СП).

КІРЗАЦЬ ‘павольна ісці’ (шчуч.); літ. *kirzinti* ‘тж’ (СП, ЭС).

КІРНА ‘тоўсты сук’, ‘раздвоены карань у карняплодах’, ‘сажань’ (шчуч.); літ. *kirna* ‘корань дрэва’ (СП, ЭС).

КІРНАТЫ ‘вілаваты, сукаваты’ (шчуч., дзятл.), ‘парны, раздвоены’ (шчуч.), ‘крываногі’ (шчуч., дзятл.); літ. *kirna* ‘корань дрэва’ (СП, ЭС).

КІРПАТЫ ‘кароткі і задзёрты (пра нос)’ (ТСБМ); да літ. *kirpti* ‘рэзаць, карнаць’ (ЭС, Лаўч., Анік.).

КІРХАЦЬ ‘пець пісклявым голасам (пра пеўнікаў)’ (чэрв.); літ. *kirkauti* ‘тж’ (СП, ЭС).

КЛАЎСА *зневаж.* ‘хлус’ (паст.); літ. *klausytis* ‘падслухоўваць’ (СП, ЭС). Магчыма, ёсць уплыў бел. *хлус*.

КЛЕМША ‘той, хто крывіць абутак’ (ЗНС). Да * *клембша*; літ. *klimbúoti* ‘кульгаць’ (ЭС).

КЛЕНЬ ‘рыба-галавень’ (астр., навагр., іўеў.); літ. *kleinus* ‘клейкі, ліпкі’ (СП). Аўтары ЭС лічаць слова праславянскім і супастаўляюць з назоўнікам *клён* (ЭС).

КЛІБА ‘скручаны прут для звязвання плытоў’ (Касп., ЗНС, НСл.); літ. *klibikis* ‘прыстасаванне для замыкання дзвярэй’ (ЭС, Лаўч.).

КЛІБІНА ‘прывязь са скручаных дубцоў для звязвання бяргенняў ў плыты’ (віц.); літ. *klibikis* ‘прыстасаванне для замыкання дзвярэй’ (ЭС, Лаўч.).

КЛІПАНІКІ ‘абутак на драўлянай падэшве’ (віл.); літ. *klypke* ‘зношаны драўляны абутак’ Лаўч.).

КЛОЎСІЧКА ‘жанчына, якая часта ўжывае слова “паслухай”’ (воран.); літ. *klausyk* ‘слухай’ (СП, ЭС).

КЛУМПЫ, КЛУМПІ, КЛЮМБЫ, ГЛУМБЫ і вар. ‘абутак на драўлянай падэшве’ (гродз., іўеў., воран., паст., смарг., глыб., лях., барыс.); літ. *klùmpes* ‘тж’ (СП, ЭС, Лаўч.).

КЛУНДЗЮК, ШКЛУНДЗЮК ‘страўнік, начынены мясам’ (паст., brasл., в.-дзв.); літ. *skilandžiùkas* ‘тж’ (СП, ЭС). Магчыма, уплыў кіндзюк турэцкага паходжання.

КЛУНЯ ‘гаспадарчы будынак для складвання снапоў; пуны’ (ТСБМ, абл.). Фіксуецца з 1503 г. у формах *клоня, клуня, клюня*; літ. *kluonas* ‘ток, гумно’ (ЭС, Лаўч.).

КЛЫБАТЫ, КЛЫНБАТЫ, КЛЫПАТЫ ‘кульгавы’ (віл., чэрв., пух., воран., іўеў., гродз.); літ. *klibis* ‘тж’ (СП).

КЛЫМЗА ‘той, хто кульгае’ (brasл.); літ. *klipsa* ‘тж’ (СП, ЭС).

КЛЫНДА ‘той, хто кульгае (лід., пух., баран.), ‘нага’ (чэрв., іўеў.); літ. *klibuoti, klibeti* ‘кульгаць’ (СП, ЭС).

КЛЫПША ‘чалавек з доўгімі нязграбнымі нагамі’ (гавагр., НСл., ЗНС), ‘кульгавы чалавек’ (ЖС); літ. *klyptii* ‘храмаць’, *klypinti* ‘ісці пяўпэўнена’ (ЭС, Лаўч.).

КЛЯВАЦЬ, КЛЕВАЦЬ ‘хварэць, ледзве дыхаць’ (ганц., зэльв.); літ. *klevoti* ‘тж’ (СП, Лаўч.).

КЛЯПОН *асудж.* ‘паклёпнік’ (віл.); літ. *pleponas, plepys* ‘балбатун’ да *plepeti* ‘балбатаць’ (Лаўч.).

КНІБІЦЬ ‘марочыць, дакучаць, назаляць’; літ. *knybčioti* ‘шчыпаць, церабіць’, *knibinti*, *knibineti* ‘валтузіцца, кешкацца’ (ЭС, Лаўч.)

КНІЖЫЦЬ ‘капрызіць, плакаць’ (смарг.); літ. *knigždeti* ‘тж’ (СП, ЭС).

КНІПЦІ, КНЬПЦІ, КНЭПЦІ ‘кіпцюры’, ‘пазногці’. ‘клешні’, ‘рукі, пальцы’ (гродз., іўеў., смарг., воран.); літ. *knibliai* ‘тж’ (СП, ЭС, Лаўч.).

КНІЦЕЦЬ, КНЬЦЕЦЬ ‘балець, ныць’, ‘сварбець’, ‘карцець, хацець’, ‘кусаць, бегаць (пра паразітаў)’ (ашм., іўеў., воран., гродз.); літ. *kniteti* ‘тж’ (СП, ЭС, Лаўч.).

КНЯЎКАЦЬ ‘мяўкаць’ (астр.); літ. *kniaukti* ‘тж’ (СП).

КОВЛАК ‘звяглівы чалавек’ (НЛ); літ. *kaulyti* ‘звягліва, надакучліва прасіць’ (ЭС).

КОКШНУЦЬ, КОЎШНУЦЬ ‘ударыць, выцяць’ (брасл.); літ. *kaukšnoti* ‘тж’ (СП)

КОМПЦА ‘прывязь, з дапамогай якой прымацоўваецца біч да ручкі цэпа’ (гродз., кобр., ДАБМ); літ. літ. *kampas* ‘вугал’, *kumpti* ‘выгінацца’ (ЭС, Лаўч.).

КОМСЦЬ ‘кулак’ (гродз.), ‘мера глыбіні на шырыню далоні’ (шчуч.); літ. *kúmštis* ‘тж’ (СП).

КОМШАЦЬ ‘жаваць’ (в.-дзв.); літ. *kimšti* ‘начыняць’ (СП).

КОРСТА ‘карыта з крышкай (у мінулым выкарыстоўвалася замест трвуны)’ (віц.); літ. *kàrstas* ‘магіла; труна’ (Лаўч.).

КОЎКА ‘доўгі шост з патаўшчэннем на канцы’ (рас.); літ. *kúoka* ‘дубіна’ (СП, ЭС).

КОЎШ ‘вялікая драўляная лыжка’ (ТСБМ), ‘конаўка’, ‘каструля з ручкай’, ‘прыстасаванне ў жорнах, м лыне, куды засыпаюць збожжа’ (шырокі арэал). Фіксуецца з 1486 г. у форме *ковшь*; літ. *kaušas* ‘тж’ (СП, ЭС, Лаўч., Анік.).

КОШКАЦЬ ‘капаць, грэбаць (пра курэй)’, ‘разграбаць, раскідваць’, ‘марудна рабіць’ (дзятл., смарг., карэл., воран., іўеў., драг.); літ. *koškytis* ‘капацца’ (СП),

КРАЖДЫ ‘вяснушкі’ (гродз.); літ. *kregždenos* ‘тж’ (ЭС).

КРАМЗЛА ‘храсток’ (воран.), ‘худы чалавек’ (ашм.); літ. *kremzle* ‘храсток’ (СП, ЭС, Лаўч.).

КРАПШТАЦЬ ‘драпаць’, ‘капацца, вазіцца, доўга збірацца’ (ашм., воран.); літ. *krapštyti*, *krapštytis* ‘тж’ (СП, ЭС, Лаўч.).

КРАТАЦЬ ‘рушыць, варушыць, дакранацца’ (ТСБМ). Фіксуецца з 1586 г. у форме *кратать*; літ. *kratyti* ‘трэсці’ (ЭС, Лаўч.).

КРАЎНЯ ‘карчаваты бераг ракі’ (воран.); літ. *kriauna*, *kriaunos* ‘кромка; тронка нажа’ (СП, Лаўч.).

КРАЎШЫСТЫ. КРАЎЖЫСТЫ ‘высокі, стромкі, круты’ (паст.); літ. *kriaušis* ‘абрыў’ (СП).

КРОЎШ, КРОЎЖ ‘бераг ракі’ (паст.); літ. *kriaušis* ‘абрыў, круча’, *kriaušlys* ‘сухі край берага з глыбокімі норамі’ (СП, ЭС).

КРУМКАЦЬ, КРУНКАЦЬ ‘квакаць’ (пруж, баран., ваўк., вілейск., барыс.); літ. *krankt, krunkti* ‘тж’ (СП, Лаўч.).

КРУМКАЧ ‘вялікая чорная птушка’ (ТСБМ); літ. *krunkočius* ‘тж’, *krankti* ‘каркаць (пра варон)’ (ЭС, СП, Лаўч.).

КРУМПЛІ ‘суставы пальцаў’ (воран.); літ. *krumpliai* ‘тж’ (СП, Лаўч.).

КРУПЕНЯ ‘крупяны суп’ (ТСБМ). Запазычанне з літ. *kruoriene* ‘суп з крупы’ (ЭС, Лаўч., Анік.).

КРУТАЦЬ ‘круціцца, віцца’ (воран.), ‘шавяліцца’ (воран.), ‘спяшацца’ (брасл.), ‘даглядаць’ (паст.); літ. *kruteti* ‘шавяліцца’ (СП, ЭС).

КРУШНЯ ‘куча камення’ (ТСБМ). Фіксуецца з 1591 г. у форме *крушня*; літ. *krusnis* ‘тж’ (ЭС, СП, Лаўч.).

КРЫХА ‘нязначная колькасць’ (ТСБМ); літ. *kruša* ‘град’, *krušti* ‘крышыць’ (ЭС).

КРЭЙГА, КРЭЙКА ‘канец страхі, які звісае над сцяною’ (гродз.), ‘верх страхі, вільчык’ (барыс., астр., ашм., паст., іўеў., воран., смарг.). Запазычанне з літ. дыялектаў; літ. *kraigas, kraikas* ‘тж’ (ЭС, СП, Лаўч.).

КУБАР ‘кісць, гронка’ (барыс.); літ. *kubure, guburas* ‘тж’ (Лаўч.).

КУБІЗДЗЕЛЬ *бат.* ‘порхаўка’ (воран.); літ. *kùbezdalis* ‘тж’ (СП, Лаўч.).

КУДАСА ‘мяцеліца, непагадзь’ (шчуч., іўеў., маст., лід., ваўк., свісл, баран., пруж., драг.); літ. *kudas* ‘слабы’ (ЭС, Лаўч.).

КУДЗЕРКА, КУДЗЯРКА ‘невялікі прыродны вадаём’, ‘участак лесу’ (маст., гродз., ганц., дзярж.); літ. *kudra* ‘мокрае месца; балота, што парасло кустамі’ (СП, Лаўч.).

КУДРА ‘невялікі прыродны вадаём’ (маст., шчуч., воран.), ‘затокі ў час паводкі’ (смарг.), ‘сажалка’ (ашм.), ‘забалочаная мясцовасць’ (гродз., іўеў., смарг., шчуч., в.-дзв.), ‘участак лесу’ (шчуч., воран., іўеў., астр., смарг., маст., дзятл., нясв., бярэз.). Фіксуецца з 1559 г. у форме *кудра*; літ. *kudra* ‘мокрае месца; балота, што парасло кустамі’ (ЭС, СП, Лаўч.).

КУЗЛА ‘закрутка з каласоў на ніве жыта, зробленая з мэтай чараўніцтва’ (паст.); ‘чараўніцтва’ (полац.); літ. *kùžulas* ‘сноп з рэштак сена’ (ЭС).

КУЗЯ ‘жарабя’ (драг., Янк., Ш.); літ. *kùžius, kùzius* ‘тж’ (ЭС, Лаўч.).

КУЙЛА ‘хто надакучлівы, звяглівы’ (воран.); літ. *kùila* ‘размазня’ (СП).

КУЙЛІЦЬ ‘надакучаць’ (воран.); літ. *kuilinti* ‘тж’ (СП).

КУКА ‘вялікі драўляны малаток’ (ТСБМ, абл., брасл., круп., паст., сenn., віц.); літ. *kùokas kukà* ‘тж’ (ЭС, СП, Лаўч.).

КУКА ‘дзіцячая болька’ (зэльв.), ‘нешта страшнае, чым палохаюць дзяцей’ (драг.); літ. *kaukas* ‘дамавік, чорт’ (ЭС).

КУКСА ‘астатак пакалечанай або ампутаванай рукі, нагі’ (ТСБМ); літ. *kuksà* ‘рука без пальцаў’ (ЭС, СП, Анік.).

КУКСАТЫ ‘бязрукі’ (паст.); літ. *kuksà* ‘рука без пальцаў’ (СП).

КУЛЬ ‘тоўсты сноп жытняй саломы’, вялікі, звычайна рагожны мяшок’ (ТСБМ), ‘задняя частка рыбалоўнай снасці’, ‘тоўсты чалавек’ (раг., лаг., лід.,

іўеў., мёр., маг.). Фіксуецца з 1540 г. у форме *куль*; літ. *kulỹs* ‘сноп саломы’ (ЭС, СП, Лаўч., Анік.).

КУЛЬДУК ‘абцас’ (маг.); літ. *kuldùkas* ‘драўляны абутак’ (ЭС).

КУЛЬЗА ‘прышчэп (пра дрэва)’ (лаг.); літ. *kùlza* ‘чалавек з кароткай нагой’ (ЭС).

КУЛЬША ‘тоўстая нага, бядро’ (віц., паст., брасл., в.-дзв., гродз., воран., шчуч., смарг., дзятл., люб., чэрв.), ‘кульця’ (карэл.), ‘бядровая частка тушы, кумпяк’ (смарг., шчуч., іўеў., ваўк., гродз., глыб.), ‘вуглавы застаронак у гумне’ (воран.), ‘месца пад звісаючай часткай страхі гумна’ (віл., воран., іўеў.), ‘малая ўкладка снапоў’ (ваўк., лап., лях., драг., слон., ДАМБ). Фіксуецца з 1540 г. у форме *кульша*; запазычанне з балт. дыялектаў; літ. *kulše* ‘бядро’ (СП, ЭС, Лаўч., Анік.).

КУМЕЦЬ ‘жменя’ (гродз.); літ. *kùmste* ‘кулак’ (ЭС, Лаўч.).

КУМПЯК ‘бядровая частка тушы’ (ТСБМ). Фіксуецца з 1503 г. у формах *кумп*, *комп*, *кунп*, *конп*; літ. *kumpis* ‘тж’ (СП, ЭС, Лаўч., Анік.).

КУМСТАЦЬ ‘чапаць, кратаць, падштурхваць’ (барыс.); літ. *kumstyti*, *kumštyti* ‘тж’ (Лаўч.).

КУМША *бат.* ‘сівец’ (брасл.); літ. *kimsa* ‘мох’ (СП, ЭС).

КУМШЧОК ‘жмут, шматок’ (воран.); літ. *kùmstis* ‘кулак’ (СП, Лаўч.).

КУНАДА ‘бульба’ (зэльв.); літ. *kunodà* ‘тж’ (ЭС).

КУНАЦЦА ‘спатыкацца, аступацца’ (докш.); літ. *kunoti* ‘біць, удараць’ (ЭС).

КУНКАЦЬ ‘квакаць, крычаць’ (воран.); літ. *kunkti* ‘тж.’ (Лаўч.).

КУПРА ‘горб’, ‘карак’, ‘бядро’, ‘клуб у каровы’, ‘пупок у птушак’ (гродз., ваўк., воран., ашм., свісл., навагр.); літ. *kupra* ‘горб’ (ЭС, СП)

КУПСЁ ‘купіны’ (чэрв.); літ. *kùpstis*, ‘пучок травы, сена’, *kùpstas* ‘купіна’ (Лаўч., Анік.).

КУРАПА ‘жаба’ (Бяльк., Мат маг і інш.); літ. *krùpis* ‘тж’ (ЭС).

КУРМЕЛЬ ‘пячкур’ (брасл., шум., в.-дзв., паст., віц., леп., мёр.), ‘чалавек маленькага росту’ (віц.); літ. *kurmelis* ‘тж’, лат. *Kurmelis* ‘тж’ (СП, ЭС, Лаўч., Анік.).

КУРНА, КУРНЯЎ ‘мурканне’ (смарг., віл.), ‘сапенне падчас дрымоты’ (лаг., маг.); літ. *kurneti* ‘муркаць’ (ЭС, СП, Лаўч.).

КУРПЫ ‘боты’; літ. *kùrpe* (Лаўч.).

КУРСТАЦЬ ‘дыміць, тлець (пра сырыя дровы)’, ‘вэндзіць’, ‘будзіць спячага’ (гродз., паст., брасл., іўеў., віл., ашм.); літ. *kùrstyti* ‘распаліць, рпліць у печы’ (СП, Лаўч.).

КУРЧУК ‘рана ў храпе’ (шчуч.); літ. *kurčiùkas* ‘тж’ (СП, ЭС).

КУСЛА ‘з’едлівая жанчына’ (паст.); літ. *kaslus* ‘куслівы’ (СП, ЭС).

КУХТАЛЬ ‘удар кулаком’ (ТСБМ); літ. *kaukšteletì* ‘стукнуць, цюкнуць’, *kukštera* ‘карак’ (ЭС, СП).

КУШЛЫ ‘блізарукі, сляпы’ (воран., гродз.); літ. *kušlas* ‘тж’ (СП, ЭС, Лаўч.).

КУШОТ *бат.* ‘сівец’ (свісл.); літ. *kesetys* ‘трава, падобная на хвошч’ (СП, ЭС).

КУШПЕЛЬ ‘чалавек невялікага росту’ (гродз.); літ. *kúšpielis* (> польск. *kuszpiel*) (ЭС, Лаўч.).

КЯБЛЫ ‘стары, друзлы’ (воран.); літ. *kēblas* ‘тж’ (СП),

КЯЛОЙША ‘калоша’. ‘хто нехайны’ (воран.); літ. *kelaiše* ‘тж’ (СП, Лаўч.).

КЯТУРКА ‘клін, які ўшываецца паміж калашын штаноў’ (брасл., паст., глыб.), ‘спосаб крою, пашыву’ (в.-дзв.), ‘шырынка’ (брасл., ашм., астр., мёр., мядз.); літ. *keturka* ‘шырынка’ (СП, ЭС, Лаўч., Анік.).

ЛАГЕСЬ, ЛАГЕСЫ, ЛАГЯСІ *бат.* ‘капытнік; разнавіднасць асоту’ (паст., астр.); літ. *legesys* ‘тж’ (СП, ЭС).

ЛАГІЗА ‘гультай, абібок, прайдзісвет’ ‘няскладны, непаваротдівы чалавек’ (палес., чэрв.); літ. *laigesys* ‘беганіна’, *lokys* ‘мядзведзь’ (СП, ЭС).

ЛАДЗГАН ‘малое дзіця, якое соваецца, лазіць куды не трэба’ (зэльв.); літ. *lazgus* ‘гаваркі, ветлівы’, *lazgeti* ‘моцна гаварыць’ (ЭС, Лаўч.).

ЛАЖБЕНЬ ‘свавольнік, упарты хлопец’, ‘гультай’ (уздз.), ЛАЖБЕЛЬ ‘тастун’; літ. *labža* ‘нехайны, нявыхаваны чалавек’ (метатэза б і ж) (ЭС).

ЛАЖМЕЙ ‘пахілая страха’ (паст.); літ. *leznus* ‘пахілы’ (ЭС, СП).

ЛАЗГАТАЦЬ ‘балбатаць, лапатаць’ (паўн.-усх. ; літ. *lazgeti, lazgu* ‘развівацца, трапацца на ветры’ (ЭС).

ЛАЙБА ‘вялікая парусная лодка’ (ТСБМ). Ю.Лаўчутэ лічыць, што ў славянскія і фінскую мовы слова прыйшло з балтыйскіх моў; літ. *lajvas* ‘тж’ (ЭС, Лаўч.).

ЛАКАЗА, ЛАКІЗА ‘нехайная асоба’, ‘бесклапотны чалавек’, ‘гультай’ (гом., глус., лаг.); літ. *lakazaris* ‘гарэза, свавольнік’, *lakūzara* ‘нехайны’ (ЭС).

ЛАКТЫ ‘седала для кур, курасадня’ (воран.); літ. *lāktos* ‘тж’ (СП).

ЛАЛОЎНІК ‘валачобнік’ (паст.); літ. *lalfuninkas* ‘тж’ (СП, ЭС).

ЛАЛЫН ‘песня, якая спявалася ў час спектакля лялек’; літ. *lalauti* ‘спяваць’ (ЭС).

ЛАЛЫНІШЧЫК ‘валачобнік, чараўнік’; літ. *laláuninkas* ‘тж’ (ЭС, Лаўч.).

ЛАМАШ ‘лайдак’ (шчуч.); літ. *lamažas, lamažis* ‘нехайны’ (СП, ЭС).

ЛАМБЫ, ЛЭМБЫ, ЛАМБУКІ, ЛЫМБУКІ, ЛУМБЫ і вар. ‘сцяблы і лісце буракоў’, ‘сцяблы гарбуза, сланечніка, тытуню, бобу, бульбы, зеля’, ‘кветканоснае сцябло цыбулі’, ‘стрыжань птушынага пярэ’ (гродз., лід., навагр., шчуч., карэл., дзятл., воран., маст., лях, ДАБМ); літ. *lambas* ‘сцябло’ (СП, ЭС, Лаўч.).

ЛАМПЕКА ‘кавалак дрэва’ (воран.); літ. *lampėkas* ‘сырое дрэва’ (СП, ЭС).

ЛАНКА ‘дзялянка зямлі, участак’ (Мат. Гом.); літ. *lanka* ‘заліўны луг’ (ЭС).

ЛАПА, ЛАПКА ‘лапак, латка’ (пін., бярэз., віц., светл., дзятл., лёзн., ДАБМ); літ. *lōpas* ‘тж’ (ЭС, Лаўч.).

ЛАПАЦЕЦЬ ‘хутка бегчы (аб конях)’ (чэрв., мог.), ЛОПОЦЕЦЬ ‘бегчы, спяшацца’ (лун.); літ. *lapatúoti* ‘падскокваючы бегчы або ехаць на кані, ‘спяшацца’ (ЭС).

ЛАПЕЗА ‘аляпаваты, нязграбны, непрыгожы чалавек’, ‘гультай’ (маг.); літ. *lapeža* ‘непаваротлівы’ (ЭС).

ЛАПК ‘лапіна; латка, акравак’ (ТСБМ) літ. *lõpas* ‘тж’ (ЭС, Лаўч.).

ЛАПЦЬ, ЗАЛАПЦЬ ‘латаць, рамантаваць адзенне’ (ТСБМ).
Старажытны балтызм; літ. *loruti* ‘тж’ (ЭС).

ЛАПШАК, ЛАПШУК ‘падбярозавік; стары грыб’ (узdz., паст.), ‘сорт бобу’ (віл.), ‘маруда, нерашучы чалавек’ (тур.); літ. *lepšiukas, lepis* ‘грыб; стары грыб’, ‘вялы чалавек’ (СП, ЭС, Лаўч.).

ЛАСКУТ ‘абрэзак, абрывац (тканіны, скуры і пад.)’ (ТСБМ); літ. *laskana* ‘ласкуты’, *laskatas* ‘ануча, акравак (ЭС).

ЛАТАТЫ ‘збегчы, імкліва ўцякаць’ (ТСБМ); літ. *latati, latatai* ‘выклічнік для абазначэння хуткага бегу’ (ЭС, Лаўч.).

ЛАТУТА ‘нехайны чалавек’ (мсцісл.), ‘абшарпаны, абадраны’ (мёр.); літ. *latus* ‘малы, тоўсты чалавек’ (ЭС).

ЛАЎКА ‘лука, луг’, ‘поле’, ‘участак лесу’ (мядз., лід., глыб.); літ. *laukas* ‘поле’ (ЭС, Лаўч.).

ЛАЎМА ‘ведзьма’; літ. *laume*, лат. *lauma* ‘тж’ (ЭС, Лаўч., Анік.).

ЛЕМЗАЦЬ ‘павольна з неахвотай есці’ (тур.); літ. *lemza, lemze* ‘павольны, вялы чалавек’, *lemžti* ‘лізаць’ (ЭС).

ЛЕСТА ‘гразка’ (свісл., шчуч.); літ. *laistyti* ‘намазваць’ (ЭС).

ЛЁКАЛА ‘латок, па якім пчолы запаўзаюць у вулей’ (віл.); літ. *lakele* ‘тж’ (СП, ЭС).

ЛІДЗІМ ‘ніва на лядзе’ (паўн.-зах.); літ. *lydimas* ‘высечка’ (ЭС).

ЛІЖА ‘хлебная лапата’ (воран.); літ. *liže* ‘тж’ (СП, ЭС, Лаўч.).

ЛІМІНДА ‘балбатлівы чалавек’ (мёр.); літ. *lémenti* ‘лепятаць, мармытаць’ (ЭС).

ЛПЕЦЬ ‘ледзь-ледзь трымацца’ (ТСБМ), ‘жыць, не падаючы надзей на сілу, на працяглае жыццё’ (дзярж., лаг., віл., паст., докш., бялын.); літ. *lypeti* ‘выжыць’, *leipėti* ‘млец’, *klibeti* ‘хістацца’ (СП, ЭС).

ЛПЯЦ ‘пропаліс’ (слон.); літ. *lipčius* ‘мядовая раса’ (СП).

ЛОЎЖ. ‘галлэ, скінутае ў кучу; куча галля’ (ТСБМ), ‘брудная бялізна’ (паст.) ‘лахманы’ (лаг., паст.), ‘воўчае логава’ (глыб.), ‘рэчы, складзеныя ў пэўным парадку’ (чэрв.), ‘рыззё’ (віл.), ‘вялікая колькасць чаго-небудзь’ ((пух., рагач.); літ. *laužas* ‘куча галля’ (СП, ЭС, Лаўч., Анік.).

ЛУЖДЖЫЦЬ ‘церці лён, аддзяляючы валакно ад кастрыцы’ (воран.); літ. *lūgždinti, lukšdinti* ‘лушчыць’ (СП, ЭС).

ЛУЗАЦЬ ‘гаварыць’ (маладз.), ‘назаляць словамі’ (лаг.); літ. *ludzoti* ‘прасіць, вымольваць’ (ЭС, Лаўч.).

ЛУМІНА ‘балота без кустоў’ (глыб.), ‘нізіна’ (брасл.) ‘паглыбленне на дне рэчкі, возера’ (брасл.), ‘пожня, залітая вадой’ (полац.), ‘нізіна з адным

відам расліннасці' (віц.); літ. *lugmene* 'багна, твань', *loma* 'даліна, яр, лагчына' СП, ЭС).

ЛУМКА 'палонка' (шум.), 'паглыбленне ў зямлі' (чашн.); літ. *lugmene* 'багна, твань', *loma* 'даліна, яр, лагчына' СП, ЭС).

ЛУНИ 'багністая мясцовасць' (брасл.); літ. *liunas* 'тж' (СП, ЭС).

ЛУПА 'губа чалавека, жывёлы' (віл., чэрв., шчуч., паст., воран., гродз., маст., зэльв., докш., дзятл., гарад.); літ. *lupa* 'тж' (СП, ЭС, Лаўч.).

ЛУПАТЫ 'губасты' (воран., паст., віл., круп., в.-дзв., шчуч., смарг., дзятл., брасл.); літ. *lupotas* 'тж' (СП, ЭС, Лаўч.).

ЛЫНДА 'неахайная гультаяватая асоба' (смарг., шчуч., брэсц., касц., пін.); літ. *linda* 'гультай', *landauti* 'ўсюды лезці' (СП, ЭС, Лаўч.).

ЛЫНДАЦЬ 'хадзіць без справы, гультаяваць' (ТСБМ); літ. *lindoti*, *lindet* 'тырчаць, гультаяваць, бадзяцца' (СП, ЭС, Лаўч.).

ЛЭПТА 'няўклюд' (слуц.); літ. *lepteleti* 'не да месца сказаць, ляпнуць' (ЭС).

ЛЭЎДЗІК 'злодзей' (Нас.. Юрч.). літ. *láudaga*, *láudagas* 'неахайны, апушчаны чалавек; гультай' (ЭС).

ЛЮН, ЛЮНА 'багна, дрыгва, зыбун' (брасл., астр.). Фіксуецца з 1552 г. у формах *лунь*, *люнь*; літ. *liunas* 'дрыгва, зыбун' (ЭС, СП, Лаўч.).

ЛЮРБА 'тоўстая трэска', 'тоўсты пласт зямлі' (віл., іўеў.). літ. *liūrba* 'тоўстая трэска' (СП, ЭС, Лаўч.).

ЛЯЙДА 'пляткар, балбатун' (Навасёлкі Свісл.); літ. *laidyti*, *leidinti* 'абгаворваць, пляткарыць' (СП).

ЛЯМПЕХ 'тлусты, адкормлены чалавек' (слонім.); літ. *lampekas* сырое палена, чурбан' (ЭС).

ЛЯМША 'нікчэмны чалавек' (в.-дзв.); літ. *lamšelis* 'тж' (СП, ЭС).

ЛЯПА 'рот звер, рыбы; пашча' (ТСБМ); літ. *lepà*, *lėpas* 'тж' (ЭС, СП).

ЛЯПА 'язва, балячка, пухліна, напрасць на чым-небудзь' (пух., люб., саліг., ганц.); літ. *lėpis* 'соска; казырок шапкі', *lepis* 'шырокая страх на хаце, выступ' (ЭС, СП, Анік.).

ЛЯПАНИНА 'слата, хлюпота' (ганц., драг.); літ. *šlāpias* 'мокры' (СП, ЭС).

ЛЯПЕЗІЦЬ 'беспадстаўна настойваць на сваім' (в.-дзв.); літ. *lepezinti* 'корпацца, кешкацца' (ЭС, СП).

ЛЯПЕТА 'балбатун' (смарг., гродз.); літ. *lepeta* 'балбатун' (ЭС)

ЛЯПУШКІ 'лісічкі' (воран.); літ. *lepše*, *lepšis* 'абабак' (ЭС).

ЛЯЎТРА 'гультай' (глыб.); літ. *latras* 'бадзяга', *laušis* 'тоўсты, непрыгожа апрануты чалавек' (ЭС).

МАГЛА 'імгла' (іўеў.); літ. *migla* 'тж' СП, ЭС).

МАЙНАЧЫЦЬ, ЗМАЙНАЧЫЦЬ 'мяняць, перайначыць (воран., ашм.), 'трызніць' (карэл.), 'хлусіць, падманваць' (воран., ашм., гродз., ваўк.), 'думаць, меркаваць' (паст.); літ. *mainyti* 'мяняць, перайначыць' (СП, ЭС, Лаўч.).

МАКЛІНА 'нізкае месца, дзе вымакаюць пасевы' (шчуч.); літ. *taklynas* 'гразкае месца' (СП, ЭС)..

МАКША ‘п’яніца’ (гродз.); літ. *màktas, maukas* ‘глыток’, *maukti* ‘піць’ (ЭС, Лаўч.).

МАЛДЗІЦЬ ‘гаварыць адно і тое, бубніць’ (ваўк.); літ. *maldýti* ‘паломнічаць’, ‘заспакойваць немаўля’, ‘вельмі прасіць’ ЭС, СП).

МАЛМЫГІ ‘скулы на твары’ (стаўб.); літ. *malmiõ* ‘камень’, ‘почка’ (ЭС).

МАЛНА *экспр.* ‘той, хто многа гаворыць’ (воран.); літ. *malna* ‘тж’, *malti* ‘малоць’ (СП, ЭС).

МАЛЬГА, МАЛЬГВА ‘дробная рыбка’ (брасл., бярэз., докш., мёр., стаўб.), ‘дробная неўрадлівая бульба, плады, ягады’ (маг.). Усходнеславянскі балтызм; літ. *male* ‘дробныя рыбки’ (ЭС).

МАМОН ‘глухі чалавек’ (Бяльк.); літ. *tomune* ‘цемечка’ (ЭС, Анік.).

МАНІЦЦА ‘мець намер, зірацца рабіць што-небудзь’ (ТСБМ, абл., паст., смарг., лаг., мёр., слон., мядз.); літ. *manýtis* ‘тж’ (ЭС, СП).

МАРВА ‘адходы ад воску’ (віл.); літ. *marvą* ‘усякае смецце’ (СП, ЭС).

МАРГЕЛЬ ‘рабаты, стракаты бык’ (лід., ашм., гродз., мін.); літ. *margele, margelis. margis* ‘жывёла (бык) пярэстай масці’ (ЭС, СП, Лаўч.).

МАРГІС стракаты, рабы (вол, сабака) (воран.); літ. *margis* ‘жывёла пярэстай масці’ (Лаўч.).

МАРЗАКІ ‘губы’, ‘твар, морда’ (лаг.); літ. *murza* ‘рот’, ‘твар’ (ЭС).

МАРМОЛЬ ‘нелюдзімы, негаваркі чалавек’ (ТСБМ); літ. *marmalius* ‘той, хто хутка і неразборліва гаворыць’ (ЭС).

МАРМУЗА ‘запэцканы’ (рагач.) ‘рэдкая нясмачная страва’ (гродз., докш.); літ. *marmuzas* ‘брудны, запэцканы сажай’ (ЭС).

МАРМУЛЬ, МАРМЫЛЬ, МУРМЕЛЬ ‘буркун, негаваркі чалавек’ (в.-дзв., докш., лід., астр., гродз., лаг.); літ. *marmuklis* ‘той, хто бурчыць’, *marminas* ‘той, хто гаворыць невыразна’, *mùrma* ‘хто бурклівы’ (ЭС, СП, Лаўч.).

МАЎДУК ‘маўклівы чалав (в.-дзв., паст.); літ. *maudulys* ‘сум, злосць, прыкрасць, пачуццё незадаволенасці’ (СП, ЭС).

МАЎМЫГА ‘маўклівы чалавек’ (маст.); літ. *maĩmas* ‘маўчун’ (ЭС).

МАЎМЫРА ‘маўклівы, негаваркі чалавек’ (бялын., жлоб., маст., кір.). Стары балтызм; літ. *maĩmas* ‘маўчун’ (ЭС).

МАЎНУЦЬ ‘упасці, паваліцца’; літ. *mauti* ‘ляцець’, ‘паваліцца’ (ЭС, Лаўч.).

МАЎРА *бат.* ‘раска’ (паст., астр., смарг.); літ. *maurai, mauras* ‘раска’ (СП, ЭС, Лаўч.).

МЕЖЫС ‘ячмень’ (воран.); літ. *miẽžis* ‘тж’ (Стар.).

МЕЛІН, МЕЛІНІС ‘млён у жорнах’ (віц., воран., талач.); літ. *milinys* ‘тж’ (ЭС, СП, Лаўч.).

МЕНТА ‘мянташка’ (іўеў., гродз., слонім., барыс., пін., пруж., ДАМБ), ‘мешалка’ (мядз.), ‘балбатун’ (лаг.); літ. *mente* ‘лапатка, якой капаюць бульбу, мяшаюць раствор’, *mentele* ‘мянташка’ (ЭС, СП, Лаўч.).

МІГЛА, МЫГЛА ‘імжа, туман’ (віл., паст., смарг., лід., навагр., воран., лельч.); літ. *migla* ‘тж’ (ЭС, СП, Лаўч.).

МІЖДЖЭЦЬ ‘карцець’ (астр.); літ. *mausti* (1-я асоба *maudzia*) ‘ныць’, ‘жадаць’, ‘сумаваць’, ‘клянчыць’ (ЭС).

МІЛТА ‘ежа, прыгатаваная з аўсянай мукі’ (віл., іўеў., паст., смарг., ашм., бярэз., барыс., асіп., чэрв.). Ст.-бел. *милта*; літ. *milta* ‘яда з кіслага малака і грэчкі’. (ЭС, СП, Лаўч.)

МІНДЖА ‘маўклівы чалавек’ (шчуч.); літ. *mindžoti* ‘ненавідзец, пагарджаць, грэбаваць’ (ЭС)

МІРГАЦЬ ‘маргаць, падморгваць’, ‘мігаць, мігаець’ (ТСБМ); літ. *mirgeti, mirguoti* ‘мігаець, ззяць’ (ЭС, СП).

МІРС ‘страх, які даводзіць чалавека да непрытомнасці’: літ. *mirksoti, mirksau* ‘сядзець з нерасплюшчанымі вачыма’, *mirti* ‘паміраць’ (ЭС, Лаўч.).

МІТАТА ‘калок, слупок’ (воран.); літ. *mietas* ‘тж’ (ЭС).

МНЕЯ ‘жанчына, якая трэ лён’ (іўеў.); літ. *myneja* ‘тж’ (СП, ЭС).

МОРКА ‘морква’ (ваўк., маст., навагр.); літ. *morka* ‘тж’ (СП, ЭС).

МОЎРЫЦЬ ‘знаходзіцца ў стане хваравітасці (аб жывёлах)’ (тур.); літ. *mauroti* ‘раўці, румзаць, ‘плакаць’ (ЭС).

МОШАСТ ‘крэп, аксаміт’ (ТСБМ); літ. *mašastas* ‘аксаміт’ (ЭС, СП).

МУГАЦЬ ‘жэрці’, ‘есці, гучна сёрбаючы’ (полац.); літ. *mugoti* ‘тж’ (ЭС).

МУДУР ‘фанабэрысты, пыхлівы чалавек’ ‘упарты чалавек’ (Нас.); літ. *mudrūs* ‘слаўны, хвацкі, зухаваты’ (ЭС).

МУЗА ‘яда, варыва’ (слонім.); літ. *muiza* ‘крупнік, суп’ (з ням.) ЭС).

МУМА ‘маўклівы чалавек, нелюдзь’ (мёр.); літ. *tumas, taumas* ‘маўчун’ (ЭС, Анік.).

МУНКІ ‘распуснікі’ (віл.); літ. *munka* ‘распусніца’ (ЭС, Лаўч.).

МУРЗА ‘нехайны або мурзаты чалавек’ (ТСБМ); літ. *mūrza* ‘брудны, мурзаты чалавек’ (ЭС, Лаўч., Анік.).

МУРКАЦЬ ‘ціха вурчаць, мармытаць, бурчаць, гаварыць сабе пад нос’ (ТСБМ); літ. *murkti, murkuoti* ‘мурлыкаць, сядзець прыжмурыўшыся’ (ЭС).

МУРНІК ‘пячнік’ (брасл); літ. *murinykas* ‘тж’ (СП, ЭС, Анік.).

МУРОГ ‘луговое сена’, ‘сухі луг’ (ТСМБ); лат. *maurins* ‘мурава, лужок’ (ЭС).

МУРЦОЎКА ‘страва,’ (іўеў., валож., лаг., полац., бяроз.); літ. *mūr̃ti* ‘размакаць’, *mirksoti* ‘мокнуць’ (ЭС).

МЭКШТЫ, МЭШТЫ ‘балеткі’, ‘тапачкі’, ‘плеценыя кручком лапці з тонкіх вяровачак’, ‘апоркі’ (паст., астр., воран., глыб., ашм., смарг., гродз., шчуч., навагр., віл.); літ. *mekštas, makštas* ‘тапачкі з нітак’. *megsti* ‘вязаць, плесці’ (ЭС, СП, Лаўч.).

МЭЛДАЦЦА ‘валтузіцца’ (ашм.); літ. *maltis* ‘тж’ (СП, ЭС).

МЭМА, МУМА ‘няўдачнік; маўчун’, ‘малое дзіця’, ‘бэба, якой палохаюць дзяцей’ (барыс., лаг., шчуч.); літ. *tema, teme* ‘зьявака, маўчун’, *tumas* ‘вош’ (ЭС).

МЭНТАЦЬ ‘пераварочваць, разглядаць’ (карэл.); літ. *mentyti* ‘мяшаць, перамешваць’, якое з польскага *meśic* ‘круціць’ (ЭС).

МЯЗЮК ‘мезены палец’ (тур.); літ. *mažiukas* ‘тж’ (ЭС).

МЯК ‘мянтуз’ (гродз., шчуч.); літ. *tekne* ‘язь’ (ЭС).

МЯКЕКА ‘мяла, цяльпук’ (зэльв.); літ. *mekeke* ‘прыдуркаваты, нездагадлівы чалавек’ (ЭС).

МЯНДРЫ ‘рагоз шыракалісты’ (воран.); літ. *mendre* ‘чарот’ (СП, ЭС).

МЯНКА ‘рыба траска’ (дзятл.). Фіксуецца з 1539 г. у форме *мянка*; літ. *menke* ‘тж’ (ЭС, Лаўч.).

МЯНЦІЦЬ, МЯНТАШЫЦЬ ‘вастрыць касу мянташкай’; ‘многа гаварыць, лапатаць’ (ТСБМ); літ. *menčiuoti* ‘вастрыць’ (ЭС, СП).

МЯЦЮК ‘спакладаны парсючок’ (брасл.); літ. *mečiukas* ‘тж’ (ЭС, СП).

НАБАМБУЛІЦЬ ‘надуцца, пракрыўдзіцца’ (драг.); літ. *bambeti, bambuliūoti* ‘бурчаць, быць незадаволеным’, *bambūls* ‘буркун’ (ЭС, Лаўч.).

НАГРЭЙЗАЦЬ ‘зрабіць што-небудзь неахайна’ (дзятл.), ‘напісаць неахайна або нежаданае’ (смарг., гродз., дзятл.); літ. *kreizoti* ‘тж’ (СП).

НАМАНУЦЦА ‘надумацца’ (астр.); літ. *manytis* ‘надумаць’ (СП).

НАРТ, НАРД, АНАРТ ‘упарты чалавек’ (маг.), ‘назола, упарты’ (мсцісл.); літ. *nartūs* ‘наравісты, упарты’, *nerteti* ‘нораў’ (ЭС, Лаўч., Анік.).

НАЎДА ‘карысць’ (воран., шчуч., гродз., іўеў.), ‘выгада’ (лях.), ‘навіна, дзіва’ (бялын.), ‘асабліваць важнасць’ (чэрв., лях.), смутак, бяда’ (чэрв., слуц.) літ. *naudà* ‘карысць, выгада, грошы, дабро’ (ЭС, СП, Лаўч.).

НАЦЬ ‘зварот да каго-небудзь’ (віц.); лат. *nāc!* ад *nāki* ‘ісці, прыходзіць’. Слова разглядаецца як лакальнае беларускае запазычанне (ЭС, Лаўч.).

НЕМАРАСЦЬ ‘роспач, цяжкое становішча, хваляванне, бязрадаснае адчуванне’ (іўеў., барыс., ашм., навагр.), НЕРЫМАСЦЬ, НЕРМАСЦЬ ‘тубота’ (воран., астр.); літ. *nerimastis* ‘трывога, турбота’ (СП, ЭС). Гэты назоўнік таксама параўноўваюць з балтызмам *рымсціць* ‘цярпець, вытрымліваць’ (ЭС, Лаўч.).

НЕРАТ ‘рыбалоўная снасць, сплеченая з лазовых дубцоў, у выглядзе доўгага конуса з кароткім конусападобным уваходам; верша’ (ТСБМ); літ. *neriti* ‘вязаць, плесці’, *nerinūs* ‘вяроўка, сетка’, лат. *norts* ‘від сеткі’ (ЭС, Анік.).

НЕХЛЯМЯЖАСЦЬ ‘нязграбнасць, няўключнасць’; літ. *klemšinti, klemšioti* ‘няўключна ісці’ (ЭП).

НІЗГРАБЭЙЛА ‘нязграбны чалавек’ (брасл.); літ. *nezgrabaila* ‘тж’ (СП). Аўтары ЭС мяркуюць, што слова ўзнікла ад прыметніка *нязграбны* (з паланізма *зграбны*). На карысць балтыйскага паходжання ўказвае толькі суфікс –эйл- (ЭС).

НОШТА ‘ношка, вязка, клунак’ (брасл., шчуч.); літ. *našta* ‘ноша’ ад *nešti* ‘нясці’ (СП, ЭС).

НУРЭІНА ‘нелюдзімы чалавек’ (мін.); літ. *niura* ‘пануры чалавек’ (ЭС).

НЫХЛЯЦЬ ‘марнець, чахнуць’ (лях.); літ. *nyklà* ‘той, хто марны’ (СП, ЭС).

НЮШЧЫЦЬ ‘муркаць’ (брасл.); літ. *niūkšeti* ‘тж’ (СП, ЭС).

НЯВАЛА ‘гультай’ (воран.); літ. *nevala* ‘тж’ (СП, ЭС).

НЯРЭПА ‘гультай’ (гродз.); літ. *nerera* ‘абжора’ (ЭС).

НЯШЫ ‘каромысел’ (паст.); літ. *nešiai* ‘тж’ (СП, ЭС).

ОКСЦІ ‘восці’ (шчуч., гродз.); літ. *ākste* ‘ражон, шып’ (СП, Лаўч.).

ПАВАДЗІЦЦА ‘пасварыцца’ (вялікі арэал); літ. *vaidytis* ‘тж’ (СП).

ПАВАРЫЦЬ ‘абгаварыць’ (віл.); літ. *pravaryti* ‘тж’ (Лаўч.).

ПАВІДЛІВЫ ‘прагны’ (чэрв., бярэз.), ‘зайздросны’ (чэрв.. ст.-дар.); літ. *pravūdas* ‘зайздрасць’ (СП). На бел. слова паўплыва форма *завіслівы* (Лаўч.)

ПАВІДНЫ ‘зайздросны’ (дзятл.); літ. *pravūdas* ‘зайздрасць’ (СП).

ПАВІЛЯЦЬ ‘прынадзіць’ (паст., глыб.); літ. *vilioti* ‘тж’ (СП).

ПАВОРЫСТЫ ‘нахілены’ (лях., ганц.); літ. *versti* ‘валіць, зваліць’ (СП).

ПАГАЛЯШКА, ПАГАЛЯШЧЫНА ‘палка’ (астр.); літ. *pagalỹs* ‘тж’ (СП, ЭС).

ПАГРЭДЗІНЬ ‘месца на печы каля сцяны’ (воран.); літ. *pagrėdinỹs* ‘тж’ (СП, ЭС, Лаўч.).

ПАКАЛІСКА ‘перакладзіна’ (брасл.); літ. *pagalus* ‘шост, кол’ (СП).

ПАКЛЯПЛЫ ‘крывы, нахілены’ (глыб., віл.); літ. *klỹpti* ‘крыўляцца’ (СП).

ПАКНІСАЦЬ, ПАНЬІСАЦЬ, ПАННОЙСАЦЬ ‘зрыць’ (воран.. гродз., іўеў.), ‘пабоўтаць пераборліва лыжкай яду’ (іўеў.); літ. *knaisioti* ‘рыць’, *knisti*, ‘раскопчаць, разрыхляць зямлю’ (ЭС, СП, Лаўч.).

ПАКОМШКАЦЬ ‘пажаваць бяззубым ртом’ (воран.); літ. *kamšiuoti*, *kamšti* ‘запіхваць, напіхваць’ (Лаўч.)

ПАКРЫПАЦЬ ‘стаптаць’ (брасл.); літ. *trỹpti* ‘таптаць’ (СП).

ПАКУЛЛЕ ‘кароткае грубае валакно, непрыгоднае для пражы; пучок пянькі або кудзелі для ўшчыльнення аба заканапачвання чаго-небудзь’ (ТСБМ); літ. *pakulos* ‘тж’ (СП, ЭС, Лаўч., Анік.).

ПАКУПЯЦЬ ‘месца ў падножжа ўзгорка’ (Вяржб.); літ. *pākupetis* ‘падножжа стога, капы’ ад *kupetà* ‘стог’ (Лаўч.).

ПАКУЦІНЯЦЬ ‘паказытаць’ (воран.); літ. *kutineti* ‘казытаць’ (СП).

ПАЛУБНІК ‘засек для мякіны’ (іўеў.); літ. *pelūdnicà* ‘мякінніца’ (ЭС, Лаўч.).

ПАЛУБНІЦА ‘засек для мякіны’ (іўеў.), ‘вядзьмярка’ (ганц.); літ. *pelūdnicà* ‘мякінніца’ (ЭС, Лаўч.).

ПАПУЖА, ПАПУГА, ПАПУША, КАПУША ‘скрутак, звязка якога-небудзь лісця’ (смарг., віл., ашм., воран., хойн.); літ. *parižà* ‘тж’. (ЭС, СП, Лаўч.).

ПАРАЗГІ ‘розгі’ (гродз., воран.); літ. *paraizgas* ‘розга’ (СП).

ПАРСЮК ‘кабан’ (ТСБМ); літ. *paršiùkas* ‘тж’ (ЭС, СП, Лаўч., Анік.)

ПАСЕІ ‘высеўкі, , шалупінне пры прасейванні мукі’ (докш., лаг., віл., круп., чэрв.. асіп.); літ. *pasijos* ‘тж’ (ЭС, Лаўч.).

ПАСОЙТА ‘первавязь вядра’ (гродз., дзятл.), ‘пятля, якую надзяваюць цялятам і каровам на шыю’ (іўеў.), ‘вяровачка’ (свісл.). Фіксуецца з 1579 г.; літ. *pasaitas* ‘прывязь, дужка вядра’ (ЭС, Лаўч.).

ПАСТКА ‘прыстасаванне для лоўлі звяроў і птушак’ (ТСБМ); літ. *spástai* ‘мышалоўка, пастка’ да *spesti* ‘ставіць пастку’ (ЭС, Лаўч.).

ПАСЫКАЦЬ ‘выстаўляцца наперад’, ПАСЫКНУЦЦА ‘паімкнуцца што-небудзь зрабіць’ (бераст.), ПАСЫКАЦЦА ‘выклікацца на якую-небудзь справу’ (Нас); літ. *siekti, pasiekti* ‘імкнуцца, дасягаць мэты’ (ЭС).

ПАСЯДРЫЦЬ ‘пастарэць’ (б.-каш.). Утворана ад па- + сядрыць; літ. *sedabras* ‘серабро’, *sidabrùoti* ‘серабрыць’ (ЭС).

ПАТРЫСЦІЦЬ ‘пакрышыць, падрабніць’ (Гарэц.); літ. *triùšti, triušeti* ‘абломвацца, крышыцца’ (ЭС).

ПАЦЕРПНУЦЬ ‘здранцвець’ (іўеў., маст.); літ. *tirpti* ‘дранцвець’ (СП, ЭС).

ПАЦУБАЙЛА ‘хто непаваротлівы’ (віл., паст., лаг., пух., гродз.), ПАЧУПАЙЛА. ‘хто марудлівы’ (гродз.); літ. *račiuráila* ‘тж’ (СП, ЭС).

ПЕЛЬКА ‘палонка’ (ТСБМ, абл., чэрв., асіп., бярэз., пух., ст.-дар., глус., петр.). Фіксуецца з 1553 г. у формах *пелка, пелька, пелька*; літ. *rélkė* ‘балота’ (СП, ЭС, Лаўч.). На беларускамоўнай глебе слова пашырыла семантычную парадыгму і фіксуецца ў наступных значэннях: ‘нізіна сярод поля’, ‘лагчына’, ‘сажалка’, ‘мачулішча’, ‘частка ракі, якая зімой не замерзла’, ‘невялікі прыродны вадаём’ (ЭС, Анік.).

ПЕРАВЭРСАЦЬ ‘перегартаць’ (брасл.); літ. *versti* ‘тж’ (СП, ЭС).

ПЕРАКАЎЛЯЦЬ ‘упрошваць, угаворваць’ (Федар.); літ. *kaũlyti* ‘надакучліва прасіць’ (ЭС, Лаўч.).

ПІВІКА *заал.* ‘кнігаўка’ (воран.); літ. *ruvikė* ‘тж’ (СП).

ПІКАЛА *бат.* ‘расліна званец’ (тур.); літ. *pikulė* ‘чуляўнік’ (ЭС).

ПІЛІМО, ПІЛЬМО *экспр.* ‘вялікі страўнік’ (паст., лаг.); ‘жывот, морда’ (полац.); літ. *pylimas* ‘месца, куды наліваюць што-небудзь’ (ЭС, СП).

ПІЛЮХА ‘тонкая мякіна’ (віц.); літ. *pelai* ‘мякіна’ (ЭС).

ПІМПА *заал.* ‘кнігаўка’ (брасл., астр.); літ. *pėmpė* ‘тж’ (СП, ЭС).

ПІПЛІВЫ ‘марудны, нудны’ (брасл., ашм.); літ. *riplioti* ‘калупацца’, *ruplys* ‘слабы, нядужы чалавек’ (ЭС, СП).

ПІРСА, ПЫРСА, ТЫРСА, ТЫРША ‘апілкі, пілавінне’ (браг., гом., ганц., калінк.); літ. *tiršćiai* ‘гушча (у страве, каве)’ (ЭС).

ПІРШЧЭЦЬ ‘пячы’ (астр.); літ. *perštetī, peršeti* ‘тж’ (СП, ЭС).

ПІРЫЦЬ, ПЕРЫЦЬ ‘перыць, біць цэпам; праць бялізну пранікам’ (шчуч., дзятл., зэльв., лід., смарг., чэрв., бярэз., карэл.), ‘моцна сячы’ (маст.), ‘кідаць што-небудзь’ (шчуч.); літ. *perti* ‘біць, сцябаць венікам у лазні’, лат. *pireties* ‘тж’ (ЭС).

ПІТАЛІШКІ *заал.* ‘бялян-капуснік’ (паст., астр.); літ. *peteliškė* ‘матылёк’ (СП, ЭС).

ПІЦЮЛЬ ‘скупы чалавек’ (смарг.). Ю.Лаўчутэ адносіць слова да балтызмаў, характэрнай прыметай якіх з’яўляецца наяўнасць суфікса *-юль*; літ. *pik-ul-as, pik-ul-is* ‘злы дух, чорт’ (Лаўч.).

ПІШКАЦЬ ‘грымець’ (віл.); літ. *puškėti* ‘тж’ (СП, ЭС, Лаўч.).

ПЛАВА ‘балота (возера), якое моцна зарасло мхом’ (шчуч.); літ. *plovà* ‘тж’ (СП, ЭС).

ПЛАВІНА ‘зыбкі дзірван па берагах возера’ (брасл.); літ. *plovà* ‘тж’ (СП, ЭС).

ПЛАЎВАЦЬ ‘дрыжаць, здрыгацца (аб сале ў свінні’ (ганц.); літ. *plevénti* ‘дрыжаць, міргаець’ (СП, ЭС).

ПЛАЎДЫР ‘вечны бадзяга’ (віц.); літ. *plavunas* ‘бадзяга’, *plavinėti* ‘бадзяцца, цягацца, красці’ (ЭС).

ПЛАЎШЫ ‘перхаць’ (воран); літ. *plauša* ‘тж’ (СП, ЭС, Лаўч.).

ПЛЁСА ‘разнавіднасць асакі (баран.); літ. *plušos* ‘рагоз’, *pliušė* ‘трыснёг’ (ЭС, СП).

ПЛОЎТ, ПЛОЎТЭС ‘прадаўгаватая дошка, якой закрываюць бакавы ўваход у калодачны вулей’ (воран.); літ. *plauštas* ‘тж’ (СП, ЭС).

ПЛЮНДРА ‘нехайны чалавек’; літ. *plūndra* ‘тж’ (Лаўч.).

ПЛЮСКАЦЬ ‘гаварыць пустое’ (ельск.); літ. *pliaūkšti* ‘несці лухту’, *pliaūška* ‘балбатун’ (ЭС).

ПЛЮСНА ‘страва з жытняй мукі буйнога памолу, аздобленая малаком’ (шчуч.); літ. *pliuškėnti* ‘пляскаць’ (ЭС).

ПЛЮСНІК ‘лішай на дрэве’ (Нас.), ‘падбел’ (шчуч.), ‘аер, касач’ (баран.); літ. *pliušne* ‘мох; аер’, *pliušė* ‘трыснёг’ (ЭС, СП)

ПЛЮТА ‘шкодны, нядобразычлівы чалавек’ (маст.), ‘чалавек, нястрыманы на язык’ (мёр.); літ. *pluotas* ‘бадзяга’, *pluota* ‘пляткар, паклёпніе’ (ЭС, СП).

ПЛЮХА ‘лёгкі малакаларыйны торф’ (слуц.); літ. *plauša* ‘асака’, *pliuše* ‘асаковы торф’ (ЭС).

ПЛЮШНІК ‘аер трыснёгавы’ (ТСБМ); літ. *plušos, plušai* ‘рагоз’, *pliušė* ‘трыснёг’ (ЭС).

ПЛЮШЧАЙ ‘расліна пухоўка; касач; аер’ (маг., віц., чэрв., вил., гродз., рагач.); літ. *plušos, plušai* ‘рагоз’, *pliušė* ‘трыснёг’ (ЭС).

ПЛЯВУЗГАЦЬ ‘гаварыць абы-што, пустое, без толку’ (ТСБМ); літ. *blevúzgoti* ‘брыдкасловіць’, *pliaúzaroti* ‘балбатаць’ (ЭС).

ПЛЯГА ‘слота’ (ТСБМ); літ. *pliaugà* ‘тж’ (ЭС).

ПЛЯСНЯ ‘асака’ (баран.); літ. *plúšé* ‘асака’ (ЭС).

ПЛЯЎДУРЫЦЬ ‘гаварыць пустое’ (мёр.); літ. *pliaŭpti* *pliaŭkšti* ‘гаварыць абы што, вярзці лухту’ (ЭС).

ПЛЯЎЦЕЦЬ, БЛЯЎЦЕЦЬ ‘ільсніцца’ (ганц.); літ. *bkiaŭkti* ‘тж’ (ЭС).

ПОЖАГ ‘ражон, заостраны кій’ (ТСБМ, абл.); літ. *pāžagas* ‘тж’ (ЭС, Лаўч.).

ПОЙСАЦЬ, ПОЙСАВАЦЬ, ПАЙСАЦЬ ‘паўторна малаціць каласы’ (гродз., віл., іўеў., воран., паст., брасл., астр., смарг., лід., навагр.), ПОЯСАВАЦЬ, ‘аддзяляць зерне ад асцюкоў’ (віл., в.дзв.); літ. *paisýti* ‘адбіваць вусы ў ячмені’ (СП, ЭС, Лаўч.).

ПОСІЛКА ‘дужка вядра з вяроўкі, дроту або скручанай лазы’, ‘вяроўка ў калысцы’, ‘вешалка ў адзенні’, ‘почапука ў торбе’ і інш. (чэрв., дзярж., пух, петр., карэл. і інш.); літ. *qselé, uselé* ‘вушка, пятліца’ < *qsa* ‘вушка ў посудзе, пятля’ (ЭС).

ПОЦЦЬ ‘утвараць воск (пра пчол)’ (ваўк.); літ. *paųsti* ‘класці яйцы’ (ЭС). Аўтары ЭС прапануюць версію аб утварэнні ад слова *nom* (ЭС).

ПОШАР ‘корм для хатняй жывёлы’, ‘адходы, смецце’, ‘тытунь’ (глыб., астр., воран., лід., смарг., паст., ашм., гродз., брасл., іўеў., віл.); літ. *pāšaras* ‘корм’ да *šerti* ‘карміць’ (ЭС, СП, Лаўч.).

ПРАВАРОК ‘прылазнік’ (брасл.); літ. *prāvaras* ‘тж’ (ЭС, Лаўч.).

ПРАВАРЫНА ‘стойла, перагародка ў хляве’ (мёр., іўеў., лях.); літ. *pravarinė* ‘адгароджанае месцаў хляве’ < польск. *przeworzyna* (ЭС, СП, Лаўч.).

ПРАВІРЖЫНА ‘лаз у плоце’ (Мядзв.); літ. *prāviras* ‘прыадчынены’ (ЭС).

ПРАВОЖА ‘глыбокая каляя ад калёс’; літ. *pravažà* ‘тж’ (Лаўч.).

ПРАГА, ПРОГА, СПРАГА ‘жэрдка, якая закрывае праход на агароджаную пашу’, ‘праход у агароджы’ (гродз., смарг., воран., полац.). Фіксуецца з 1596 г. у форме *спрогга*; літ. *pragà, spragà* ‘адтуліна, пралаз, пралом’, *proga* ‘праход у агароджы’ (ЭС, СП, Лаўч.).

ПРАГВЕНЬ ‘бервяно ці нізенькая сценка, якая аддзяляе ток у гумне’ (віл.); літ. *pragà* ‘адтуліна, пралаз, пралом’ (ЭС).

ПРАДЗЯЛЬНІК, ПРАДЗЯННІК ‘галоўны пастух’. ‘хто пасе скаціну па чарзе’, ‘чарга пасвіць карову’ (гродз., воран.); літ. *pradienykas, pradieninkas* ‘тж’ (ЭС, СП, Лаўч.).

ПРАМАНУЦЬ ‘баднуць, укалоць рагамі’ (ваўк.); літ. *pramáuti* ‘пракалоць’ (ЭС, СП).

ПРУГЛІЧКА ‘драўляны падгалоўнік у ложку’ (расон.); літ. *bruklys* ‘тоўстая палка, кавалак дрэва’ (ЭС, Лаўч.).

ПРЫВЕН, ПРЫВЯН ‘частка жылога будынка, сені’ (віл., мядз., паст., воран.); літ. *pruvene* ‘пярэдні пакой, прыхожая’ (ЭС, СП, Лаўч.).

ПРЫМЕН, ПРЫМЯН ‘сенцы’, ‘павець’ (гродз., маст., іўеў., лях.), ‘свіран’ лях.). Фіксуецца з 1521 г. у формах *примен, применъ, примн, примън*; літ. *priemene* ‘пярэдні пакой, прыхожая’ (СП, Лаўч.).

ПУЖЛІС ‘рыхлы качан капусты’, ‘ганарлівец’ (воран.); літ. *pužlys* ‘таўсцяк; малага росту; хілае дзіця’ (ЭС, СП, Лаўч.).

ПУЖЛОК ‘нешта натапыране, узбітае’ (воран.); літ. *pužl-ys* (ЭС, Лаўч.).

ПУЙКА ‘малы непаслухмяны хлопец’, ‘недаразвіты хлопец, дурань’ (брасл., мёр.); лат. *pūika* ‘хлопчык’ (ЭС, Лаўч.).

ПУКАС ‘рыба альхоўка’; літ. *pukis, pukys* ‘ёрш’ (ЭС, Лаўч., Анік.).

ПУКЧЭЦЬ, ПУКЧАЦЬ, ПУКТАЦЬ ‘утвараць пуканне ад бражэння’, ‘гаварыць невыразна, пра сябе’, ‘брадзіць, бурчаць’ (в.-дзв., паст., рас., полац.); літ. *pukšeti, pukšioti* ‘стагнаць, бурчаць’ (ЭС, СП, Лаўч.).

ПУКШ ‘гукаперайманне, што перадае гук біцця’ (полац.); літ. *pukš* (ЭС, Лаўч.).

ПУЛЮК ‘птушачка’ (вілен.); літ. *puliukas* ‘тж’ (ЭС).

ПУМПАРА *эсп.* ‘буркун’ (паст.); літ. *pamparius* ‘бурклівы чалавек’ (ЭС, СП)

ПУМПАРЫЦЬ ‘бурчаць’ (паст.); літ. *pamparius* ‘бурклівы чалавек’ (ЭС).

ПУМПАШАЧКА ‘пузанчык, пышка’ (воран.); літ. *pumparūtė* ‘кругленькі, маленькі і пузаты чалавек (прадмет)’ (ЭС, Лаўч.).

ПУМПУРА ‘дэталі у жорнах’ (воран.); літ. *pumpure* ‘тж’ (ЭС, СП).

ПУНДАЧ ‘тоўстая рыбка’; літ. *pundzis* ‘джгір’ (ЭС).

ПУНДЗЕЛЬ, ПУНДЭЛЬ ‘звязка льну’, ‘старая мера ільну’, (ашм., тур.). Ст.-бел. *пундель*; літ. *pundelis* ‘старая мера ільну’ (ЭС, СП)

ПУНДЭЛІК, ПУНДЭЛЯК, ПУНДЭЛЯЧАК (мін., віл., маладз., уздз., глыб.); літ. *pundelis* ‘старая мера ільну’ (ЭС, СП)

ПУНКА ‘пятка яйца’, ‘тупы канец яйца’ (воран.); літ. *pune* ‘тж’ (ЭС, СП).

ПУНПУЦІ ‘сукараткі’ (глыб.), ‘адходы пры прадзенні кудзелі’ (рас., в.-дзв.); літ. *pamputys* ‘вузел’ (ЭС, СП).

ПУНЯ ‘хлеў, памяшканне для сена, снапоў, мякіны’, ‘адрына’ (ТСБМ). Фіксуецца з 1516 г. у форме *пуня*; літ. *punia, pune* ‘хлеў, гумно’ (ЭС, СП, Лаўч., Анік.).

ПУР, ПУРА ‘мера сыпкіх рэчываў, роўная тром пудам; пасудзіна, якая змяшчае тры пуды’ (в.-дзв., віц., брасл., глыб., полац., карм.). Фіксуецца з 1618 г. у форме *пур*; літ. *puras* ‘тж’ (ЭС, СП, Лаўч.).

ПУРЫНЫ ‘чорныя парэчкі’ (пін.); літ. *puriena* ‘расліна мокрых лугоў’ (ЭС, Лаўч.).

ПУСЛА ‘унутраны паветраны пузыр у рыбы’ (воран.); літ. *piislė* ‘пузыр’ да *pusti* ‘дуць’ (ЭС, Лаўч.).

ПУСПЕЧ ‘прымурак’ (астр.); літ. *puspečis* ‘лаўка каля печы’ (СП), Слова можна звязваць з назоўнікам *печ*.

ПУТАЦЦА ‘шумець, пеніцца’ (іўеў.); літ. *putoti* ‘пеніцца’ (ЭС, Лаўч.).

ПУТАЧКА ‘курачка’ (барыс.); літ. *pututė* ‘тж’ (ЭС, Лаўч.).

ПУТРА ‘кіслая мучная страва, саладуха’ (вялікі арэал), ‘рэдкая гразь, балота’; літ. *putrà* ‘рэдкая каша, поліўка, пойла’ (ЭС, СП, Лаўч., Анік.).

ПУТЫ ‘пена’ (іўеў.); літ. *putà* ‘пена’ (ЭС, Лаўч.).

ПУЦКАЛА ‘мурза, бруднюха’ (дзятл.); літ. *puodkete* ‘ануча для гаршкоў’ (СП). Аўтары ЭС мяркуюць, што слова магло быць утворана ад *пуца* ‘морда, пыса’, якое па паходжанні з’яўляецца гукапераймальным (ЭС).

ПЫПЛА ‘цяльпук’ (маг.), ‘няўмека’ (мсцісл.), ПЫПЛЯ ‘маруда’ (Нас.); літ. *pyplỹs* ‘плакса, дзіцяня’ ад *rũpti* ‘пішчаць’ (ЭС, Лаўч.).

ПЫПНІЦЬ ‘запінацца, гаварыць з перапынкамі’; рабіць нядбала, вельмі марудна’ (клец.), няўмела прасці’ (пруж.); літ. *pypnioti* ‘корпацца, марудзіць’ (ЭС, Лаўч.).

ПЫСІКІ ‘асцюкі’ (барыс.); літ. *paisai* ‘тж’ (ЭС)

ПЫСЫ ‘нявымалачаныя каласы’ (чэрв.); літ. *paisai* ‘тж’ (ЭС)

ПЯЛЕЧЫНА ‘пясчыная неўрадлівая зямля’ (барыс.); літ. *pelėkas* ‘шэры’, *pelenas* ‘участак пладароднай зямлі для расады; нешта струхнелае’ (ЭС, СП, Лаўч.).

ПЯЧКУР ‘пячнік’ (докш., круп., віц.); літ. *pečkuryš* ‘качагар’ (СП, Лаўч.).

РАГА ‘струменьчык чаго-небудзь вадкага’ (ТСБМ), ‘пісаг’, ‘пацёк поту’, ‘сляды на брудным твары’, ‘пацёкі на запацелых вокнах’, ‘брудныя плямы’ (чэрв., барыс., віл., докш., лід., слон., гродз., шчуч., воран., смарг., дзятл., лях.); літ. *rāgėš* ‘пацёкі’, *rāgas* ‘рог’, *raugtis* ‘хмурыцца, збірацца на дождж’, *regeti* ‘бачыць’ (СП, ЭС).

РАГЕША ‘някемлівы, нехайны чалавек’, ‘плакса’ (мін., зэльв.), РАЎГЕША ‘кулага’, ‘няўкладны чалавек’ (віц.); літ. *rekesỹs* ‘разгалінаванае дрэва; сукаватая галінка; няўкладны чалавек’, *rekežỹs* ‘бясформенная рэч’ (ЭС, Лаўч.).

РАГОЙШ, РАГОЙЖ ‘пірог-скавароднік’ (гродз.); літ. *ragaišis* ‘тж’ (ЭС, СП, Лаўч.).

РАГОЙШЫЛА ‘няўдаліца’ (ашм.); літ. *rāgas* ‘рог’, *ragúotas* ‘рагаты’, *raguõlis* ‘пірог’ (ЭС, СП, Лаўч.).

РАДАДУЛІ ‘вялікі воз для перавозкі снапоў’ (віц.); літ. *rēdele* ‘воз для перавозкі сена, саломы’, *radeles* ‘яслі, кармушка’ (ЭС).

РАДУШКІ, РУДУШКІ ‘лісічкі’ (воран., астр.); літ. *ruduška* ‘лісічка’ (ЭС, СП)

РАЖГЕРЫЦЬ ‘расставіць’ (в.-дзв.); літ. *žergti* ‘расстаўляць, растапырваць’ (ЭС).

РАЗБАЗУЛІЦЬ, РАЗБЯЗУЛІЦЬ ‘распесціць, разбалаваць’ (ваўк., гродз., рагач.). Магчыма, запазычанне з літ. *būzulioti* ‘зыкаць’ (ЭС).

РАЗБІНДЗЮГАЦЦА ‘пачаць ленавацца, свавольнічаць’ (Нас.); літ. *binde, bindza* ‘гультай, абібок’ (ЭС).

РАЗГЛАМАЗДЗІЦЬ, РАЗГЛАМАЗДАЧЫЦЬ ‘разабраць, расплесці’; разгрувасціць’ (мсцісл.); літ. *glamužys* ‘кіпа, стос’, *glamužti* ‘камячыць’ (ЭС).

РАЗГОЙШЫЦЬ ‘растраціць’ (дзятл., люб., ганц.); літ. *išgaišinti* ‘тж’ (СП). Аўтары ЭС лічаць слова экспрэсіўным утварэннем ад *гойсаць* ‘бегаць’ (ЭС).

РАЗГУРЗАЦЦА ‘ачуняць, прачнуцца’ (іўеў.); літ. *gūrsti* ‘слабець’, ‘марудзіць’, *gūrstas* ‘затрымка’ (ЭС).

РАЗДУРБАЦЬ, РАЗДУРДАЦЬ гл. ДУРБАЦЬ.

РАЗЭЛЯ ‘нехайны чалавек’ (гродз.); літ. *rezla* ‘пузаты чалавек’, *rezlinti* ‘плесціся, павольна ісці’ (ЭС). Не выключаецца магчымасць экспрэсіўнага ўтарэння ад уласнага імя *Разэля* (*Разалія*) (ЭС).

РАЙЦІННІК, РОЙТАННІК ‘канюх, канавод’. Фіксуецца з 1510 г. у формах *ройтиникъ, ройтыникъ*; літ. *raĩtininkas* ‘вершнік’ (ЭС).

РАКЯЦЕНЬ ‘калатоўка’, прылада ў выглядзе палачкі з сучкамі’ (паст.); літ. *reketys* ‘тж’, *rekėtis* ‘рагуля, развілістая галіна’ (ЭС, СП).

РАСАЛЕНЯ ‘страва з квашаных буракоў’ (воран.); літ. *rasaliėnė* ‘тж’ (ЭС, СП, Лаўч.).

РАСКЯРЭША ‘мурза’ (пруж.), ‘маруда’ (іван.); літ. *kereža* ‘разгалістае дрэва, куст’, *kereiša* ‘няўклюдка’ (ЭС, Лаўч.)

РАСПЛІКНУЦЬ ‘расшпіліць’ (ТСБМ, абл.), ЗАПЛІКНУЦЬ ‘зашпіліць’ (ТСБМ, абл.); літ. *plikineti* ‘хадзіць расхрыстаным’, *plikà, plikója* ‘голая’ (ЭС, СП).

РАСХЛЕБЯСТАЦЦА ‘расхістацца’ (дзятл.); літ. *išsi-klebetuoti* ‘тж’ (СП)

РАСХЛЕЙДАЦЦА ‘расшпіліцца’ (іўеў.); літ. *(issi)kleisti* ‘разгортвацца, распускацца’ (ЭС, СП, Лаўч.).

РАЎГАЧ ‘плакса’ (зэльв.); літ. *ráugalas* ‘плакса’ (СП, Лаўч.).

РАЎГЕНЯ, РАГЕНЯ ‘запараная страва ці напітак з заквашанага цеста з жытняй мукі’, ‘саладуха’, ‘каша з бобу і бульбы’ (паст., смарг., в.-дзв.,

брасл., астр., докш.); літ. *raugiėnė* ‘саладуха’, *rąugas* ‘закваска’, *ráugti* ‘квасіць’ (СП, ЭС, Лаўч., Анік.).

РАЎДОНІК ‘падасінавік’ (воран.); літ. *raudonikis* ‘тж’ ад *raudónas* ‘чырвоны’ (ЭС, СП, Лаўч.)

РАСПОРОЎЦЬ ‘разбурыць’, ‘распусціць, растраціць’ (віл.); літ. *šora* ‘шум, бегатня’, *šorúoti* ‘хутка што-небудзь рабіць, спяшацца’ (ЭС, СП).

РОЙСТ, РОЙСТА, РОЙСТВА, РОЙСТРА ‘зарослае балота, звычайна ў лесе’ (смарг., астр., воран., гродз., лід.), ‘мокрая забалочаная сенажаць, вільготнае месца’ (воран., астр., смарг.), ‘зараснік’ (воран.), ‘выпас для жывёлы’ (нясв.), ‘невялікі вадаём’ (маст.). Фіксуецца з 1501 г. у формах *ройсть, роцстро, роцство, роцсто*; літ. *raĩstas, reĩsta* ‘балоцісты лес, кустарнік’ (ЭС, СП, Лаўч.).

РОЎГАЦЬ ‘моцна плакаць’ (смарг.); літ. *raudóti* ‘тж’ (СП, ЭС).

РУДЗІМАС ‘балота з іржавай вадой’ (астр.); літ. *rudýnė, rudýnas* ‘тж’ (Лаўч.).

РУКЦЬ, РУКАЦЬ *бат.* ‘трава драсён’ (ашм., воран.); літ. *rugtis* ‘тж’ (СП, ЭС, Лаўч.).

РУНКЛІ ‘кармавыя буракі (гродз.); літ. *ruņkeliai* ‘тж’, ням. *Runkel (rube)* ‘тж’ (ЭС, СП)

РУПЕСЦЬ ‘руплівасць’ (воран., дзярж.); літ. *rupestis* ‘тж’ (СП, Лаўч.).

РУПЕЦЬ, РУПЦЦА ‘старацца, клапаціцца, непакоіцца аб кім-небудзь; хацецца’ (ТСБМ); літ. *rūpeti* ‘трывожыць, заклапочваць’, лат. *rūpet* ‘засмучаць’ (ЭС, Лаўч., СП, Анік.).

РЫНДА ‘хто нехайны’ (в.-дзв.); літ. *rindà* ‘непаваротлівы чалавек’ (СП, ЭС).

РЭГА ‘рыбалоўная прылада’ (гом.); літ. *ragai* ‘полаз’ (ЭС).

РЭЗАС ‘загон’ (воран.); літ. *rėžis* ‘тж’ (СП, ЭС, Лаўч.).

РЭЗГІНЫ ‘прыстасаванне насіць сена, салому’ (ТСБМ), дыял.

РЭЗГІГІ, РЭЗВІНЫ, РОЗВІНЫ, РЭЗЫНЫ, РЭЦКЛІНЫ (ДАБМ); літ. *rėžginės* ‘тж’, *rezgti* ‘плесці’ (ЭС, СП, Лаўч., Анік.)

РЭЙДА ‘гультай’ (шчуч.); літ. *rezgti* ‘плесці, гаварыць абы-што’ (СП, ЭС)

РЭЙДАЛО ‘чалавек, які гаворыць лухту’; літ. *rezgti* ‘плесці, гаварыць абы-што’ (ЭС)

РЭМБЕЧ ‘кій, палка’ (брасл.); літ. *rimbas* ‘бізун, палка’ (Лаўч.).

РЭМЖА ‘махры, абтрапаня краі адзежы’ (тур.); літ. *rėmžti* ‘рэзаць (абы-як)’ (ЭС).

РЭПША ‘нехайніца’ (гом.); літ. *rupša* ‘рапуха’ (ЭС).

РЭТКІ, РЭЙТКІ, РЫТКІ ‘частка кроснаў, якая складаецца з дошкі з дзіркамі, у якія ўцягваюцца ніты’, ‘маток нітак’ (гродз.); літ. *ratėlis* ‘колца; самапрадка’, *rite* ‘шпулька’ (ЭС).

РЭЎДА ‘плаксівае дзіця’ (карэл.); літ. *raudà* ‘плаксівае дзіця; плач, лямант’ (ЭС, СП, Лаўч.).

РЭЯ ‘ёўня’, ‘прыстасаванне з слупоў і жэрдак для дасушвання збажыны і траў’, ‘вельмі вялікі капец бульбы’ (віц., гродз., мін.). Фіксуецца з 1612 г. у формах *рыя*, *регия*; літ. дыял. *rejà, gijà* ‘гумно, ёўня’ (Лаўч., ЭС, Анік.).

САЛА ‘водмель, востраў’, ‘узвышанае месца сярод балота’ (іўеў., віл., лід., барыс); літ. *salà* ‘востраў’ (СП, ЭС, Лаўч.).

САМТУК *заал.* ‘апалонік’ (воран.); літ. *samtukas* ‘тж’ (ЭС, СП, Лаўч.).

САПА ‘невялікая рыбка-сінец’ (тур.); лат. *sapals* ‘від карпа’, *sapols* ‘галаўль’, літ. *sapai, šāpalas* ‘невялікая рыбка’ (ЭС, Лаўч., Анік.).

САПЛЮК ‘ёрш’ (раг.); лат. *sapals* ‘тж’ *sapai, šāpalas* (СП).

САРБАЛІНА, СІРБАЛІНА ‘ажына’ (віц.); літ. *serbentà, serbencis* ‘парэчкі’ (ЭС).

САЎТАЦЦА ‘ісці хістаючыся; хадзіць без справы’ (глус.); літ. *siautóti* ‘разбгацца ва ўсе бакі’, *siaūsti* ‘гарэзіць, дурэць, бегаць’ (ЭС, Лаўч.).

СВЕРСЦЬ ‘калодзежны журавель’ (астр.); літ. *svirtis* ‘тж’ (СП, ЭС).

СВІР, СВОР ‘вага ў студні з жураўлёмі’ (брасл., віц., воран.); літ. *svirtis* ‘калодзежны журавель’ (СП, ЭС).

СВІРАН ‘халодны будынак, прызначаны для захоўвання збожжа, мукі і іншых прадуктаў, а таксама рэчаў’ (ТСБМ). Фіксуецца з 1499 г. у форме *свирен*; літ. *svirna, svirnas* ‘гаспадарчае памяшканне, клец’ (СП, ЭС, Лаўч., Анік.).

СВІРБУЛЬ ‘штушка снягір’ (астр.); літ. *žvirblis, žvirbilis* ‘варабей’ (ЭС, Лаўч.).

СВІРШНЯ, СВІРСНЯ, СВЯРШНЯ ‘журавель у студні’ (воран., лід., ашм., астр., смарг., іўеў., барыс., ДАБМ), ‘вага ў студні з жураўлём’ (воран., іўеў., смарг.); літ. *svirtis, svirsnys, svirksnis* ‘тж’ (СП, ЭС, Лаўч.).

СЕК ‘мера вагі сыпкіх цел ёмістасцю 12 кг.’ (в.-дзв.). Ст.-бел. *секъ*; літ. *siekas* ‘мера вагі’ (ЭС).

СЕРБЕНТА ‘чырвоная парэчка’ (воран.); літ. *serbencis, sarbenė* ‘тж’ (Стар.).

СКАБАРДЗІНА ‘вельмі худы чалавек’ (віц.); лат. *skabardzigs* ‘востры, пранікаючы’ < *skabarda* ‘шчэпка, асколак, стрэмка’, літ. *skebérda* ‘востры’ (ЭС, СП, Лаўч.).

СКАЛІКІ *экспр.* ‘жыхары вёскі Друскінікі, якім прыпісваліся такія якасці, як сквапнасць, ашчаднасць’ (воран.); літ. *skalikas* ‘гончы сабака’ (Стар.).

СКАРАЧ ‘ручнік з доўгімі махрамі, ТСБМ, абл.), дыял. ‘кавалак палатна’, ‘абрус’, ‘брудная ануча’, ‘брудная бялізна’, ‘хто выпацканы’ (шчуч., свісл.); літ. *skarà* ‘кавалак матэры’, *skarinis* ‘ручнік’ (ЭС, СП, Лаўч.).

СКВЯРСТА, СВІРСТА ‘частаванне з выпадку заколвання кабана’, ‘свежаніна’ (паст., астр., браслаўска-ашмянскі арэал); літ. *skerstúves* ‘тж’ (ЭС, СП).

СКЕРДЗЬ, СКЕРЦЬ ‘галоўны пастух’ (гродз.). Ст.-бел. *скердь* ‘наёмная праца’; літ. *skerdžius, kerdžius* ‘пастух’ (ЭС, СП, Анік.).

СКІЦЕР ‘кавалак сала’ (бярэз., бых., кіраў., жлоб.), СКІЦЁР ‘свежаніна’ (гом.). Фіксуецца з 1540 г. у форме *скитера*; літ. *sketerà* ‘шыя жывёліны, карак’, *sketėris* ‘кусок сала’ (Лаўч., ЭС).

СКЛЫТАЦЬ ‘дрэнна іграць на якім-небудзь музычным інструменце’ (паст.); літ. *klykinti* ‘тж’ (СП).

СКЛЮД ‘цяслярская сякера’; ‘худы, згорблены чалавек або жывёліна’ (ТСБМ), дыял. ШКЛЮД (брасл., ст.-дар., паст., калінк., ганц.). Фіксуецца з 1599 г. у формах *склють, склут*; літ. *skliùtas* ‘цяслярская сякера’ (СП, ЭС, Лаўч., Анік.).

СКЛЮЦІНА ‘худы чалавек’ (мёр.); літ. *skliùtas* ‘цяслярская сякера’ (ЭС, Лаўч.).

СКОРШНІ, СКОРЧНІ ‘галоўкі палазоў у санях’ (баран., барыс.); літ. *skėrsės* ‘тж’ (СП).

СКРАДЗІ ‘кавалак мяса жывёліны, якое сапсавалі пры забоі’ (воран.); літ. *skredžiai* ‘тж’, *skersti* ‘рэзаць, заколваць’ (ЭС, Лаўч.).

СКРЫЛЯЦЬ, НАСКРЫЛЯЦЬ. ‘рэзаць (нарэзаць) скрылікамі’ (лаг., баран.); літ. *skrỹlis* ‘кружок чаго-небудзь’ (СП)

СКУЙНА ‘ігліца’, ‘галінка хвоі’, ‘месца, пакрытае ігліцай’ (гродз.); літ. *skujà* ‘ігліца’ (ЭС, СП).

СКУВІНА ‘кастрыца ад ільну’ (гродз.); літ. *skujà* ‘шыпулька, ігліца’ (ЭС).

СЛАСТЫ ‘прылада для адціскання с ыру’, ‘пастка, ціскі’, ‘прыстасаванне для сушкі травы’ (астр., смарг., гродз.); літ. *slāstai* ‘тж’ (СП, ЭС).

СЛЕГА, СЛІГА ‘лага’, ‘кладзь’, ‘доўгае бервяно’, ‘рэі’, ‘вясло для кіравання плытом’, ‘брус’ (брасл., в.-дзв., гродз., рас., калін.); літ. *slegos* ‘лагі’ (ЭС).

СЛОКСНЯ , СЛОКШНЯ, СЛОКШЫНА ‘лубяное валакно’ (воран., іўеў., ашм., навагр); літ. *slúoksna* ‘тж’ (ЭС, СП, Лаўч.)

СЛЮГАВІНА ‘падваліна’ (брасл.), ‘брус, якім замацоўваюць насціл моста’ (рас., докш.), ‘лага’ (в.-дзв.); літ. *slegos* ‘лагі’ (ЭС).

СЛЯВЯДЗІЦЬ ‘доўга і нудна гаварыць’ (стаўб.); літ. *šlavedra, šlevedra* ‘распуснік, прайдзісвет’ (ЭС).

СМАРГЛЯК ‘малады нявопытны чалавек’ (гродз.), літ. *snarglỹs* ‘соплі’ (СП).

СМІЛЬГА, СМІЛГА *бат.* ‘метлюжок лугавы’ (паст., астр.) ‘мятліца палявая’ (мядз, смарг.); літ. *smilga* ‘тж’ (ЭС, СП, Лаўч.).

СМІЛЬГІНЬКІ ‘скроні’ (воран.); літ. *smilkiniai* ‘тж’ (СП, Лаўч.).

СМЭРГЛЯ, СНАРГЛЯ ‘той, хто смаркаты’ (гродз., брасл.); літ. *smùrgla* ‘тж’, *snarglius* ‘сапляк’ (СП).

СНАЎДАЛЬ ‘хто ходзіць без справы’ (паст.); літ. *snaudà, snaudãlius* ‘соня’ (СП)

СНІПЕЦЬ ‘шыпець’ (астр.); літ. *šnỹpšti* ‘тж’ (СП, ЭС). Магчыма, пэўны ўплыў на літоўскае слова аказаў дзеяслоў *cinець*.

СНОЎДАЦЦА ‘хадзіць, рухацца туды і сюды (часцей без мэты); бадзяцца’ (ТСБМ), СНАЎДАЦЦА (воран.); літ. літ. *snaudà* ‘чалавек, які любіць паспаць’, *snaudaliuoti. snauduliuoti* ‘быць сонным, павольным, марудным’ (ЭС, Лаўч.).

СПУТРЫЦЬ ‘абляяць’ (віл.); літ. *putruóti* ‘пэцкаць’ (СП).

СТАБДА ‘брага; саламаха’ (паст.); літ. *stabdà* ‘тж’ (ЭС).

СТАВАРУК ‘сухая галіна дрэва’ (воран.); літ. *stavarukas, steveryỹs* сук’ (СП, ЭС, Лаўч.).

СТАЛІНДА, СТОЛІНДА ‘худзіна’ (гом., шчуч.); літ. *stuolỹs* ‘корч’ (СП).

СТАМБЫ ‘кветканосныя сцяблы’ (лід.); літ. *stãmbas* ‘тж’ (СП).

СТАЦЦЯВЫ ‘адвесны, круты’ (мядз.); літ. *stãcias* ‘прамы, адвесны’ (Лаўч.).

СТАЦЮК ‘малая ўкладка снапоў на полі, бабка’ (воран.); літ. *stačiũkas, statukastж*’ (СП, Лаўч.).

СТОЦІ ‘высокі, стаячы, стромкі’ (паст., брасл.); літ. *stāčias* ‘тж’ (СП, ЭС).

СТОЦЬ, СТОЦЬМА *прысл.* ‘старчма; галавою ўніз; вертыкальна’ (віл., в.-дзв., паст., мёр., астр., смарг.); літ. *stāčias* ‘прамы, стаячы’ (СП, ЭС)

СТРАПАЦЬ ‘стаптаць’ (ашм.); літ. *trūpti* ‘таптаць’ (СП).

СТРОЎБЕЛЬ ‘вясёлка’ (воран.); літ. *straublỹs* ‘тж’ (СП, ЭС).

СТРЫБУЛЯЦЬ ‘ісці падпрыгваючы’ (хойн.); літ. *stribuliúoti, stripuliúoti* ‘тж’ (Лаўч.).

СТРЫМБ, СТЭМБ ‘расшчэп у дрэве’; ‘дрэўца са зламанай вершалінай’ (гродз.); літ. *strimbās* ‘корч’ (СП, ЭС).

СТРЫМБУЛІК, СТРЫМБЕЛЬНІК ‘кветка’ (гродз.); літ. *strimbās* ‘тж’, *stramblỹs* ‘сцябло’ (ЭС).

СТРЫМБУЛЬ, СТРАМБЕЛЬ ‘кветканоснае сцябло’ (ваўк.), ‘сцябло’ (шчуч., ваўк., воран.), ‘стрыжань пяра’ (шчуч., ваўк., дзятл.), ‘худы чалавек’ (гродз.); літ. *strimbās* ‘тж’, *stramblỹs* ‘сцябло’ (СП, ЭС).

СТРЭПЕНГЕЛЬ ‘сцябло’ (воран.); літ. *strepeñgelis* ‘тж’ (СП).

СТУЛІНДА ‘хто сугулаваты’ (шчуч.); літ. *stuolỹs* ‘сцябло’ (СП).

СТУМА ‘постаць, фігура’ (гродз.); літ. *stumiõ* ‘тж’; магчыма, слова запазычана з польск. *stuma* ‘павага, гонар, шанаванне’ (ЭС).

СТУМІКЛА ‘ціхмяны, стрыманы чалавек’ (Сл. рэг. лекс.); літ. *stumiklis* ‘штурхач’ (ЭС).

СТЫПЫР’Е ‘сцябло цыбулі’ (малар.); літ. *stibiras* ‘сцябло, чаранок’ (ЭС, Лаўч.).

СУВАЛКА ‘пырнік, карэнне пырніку’ (мядз., глыб.) ; літ. *sùvalka* ‘тж’ (СП, ЭС).

СУВАРАТА ‘балота, зарослае кустамі’, ‘алешнік’ (узdz.); літ. *sùvarata* ‘тж’ (ЭС, СП).

СУВІСЦЯЛЬ ‘падарунак (на хрысціны, вяселле)’ (віл., іўеў., маладз.); літ. *suvytelis* ‘спавіванне’, *suovista* ‘пялёнка’ (ЭС).

СУВОРКА ‘повад, вяровачка’ (ваўк.); літ. *sqvaras* ‘вяровачка’ (СП). Аўтары ЭС рэканструюць праславянскую форму, роднасную балцкім адпаведнікам (ЭС).

СУВОРЫЦЬ, ССУВОРЫЦЬ ‘звязаць у пару’ (ваўк.); літ. *suverti* ‘нанізаць’, *sqvaras* ‘вяровачка’ (ЭС).

СУГРЭБКІ ‘каласы і дробная саломы, што зграбаецца са змалочанага збожжа’ (паст.); літ. *sùgrebos* ‘тж’ (СП).

СУЖДЖЭЦЬ ‘насоўвацца з шумам, ветрам (пра хмару)’ (воран.); СУШЧЭЦЬ ‘шастаць, шамацець, шапацець’ (смарг.); літ. *šiuğždėti, šiužėti* ‘шастаць’ (СП).

СУКАЦЦА ‘прыставаць, чапляцца’ (чэрв.), ‘лаяць, сварыцца’ (пух.), ‘сватацца’ (ашм.); літ. *sùktis, suktiotis* ‘прывабліваць, заляцацца’ (ЭС, Лаўч.).

СУЛА ‘бярозавы сок’ (воран.); літ. *sulà* ‘тж’ (СП, ЭС, Лаўч.).

СУЛОТАЦЬ ‘мачыць слюной, лізаць’ (паст.), СУЛОЦЦЬ ‘шмальцаваць’ (мёр.), ССУЛОТАЦЦА ‘запэцкацца’ (паст.); НАСУЛОТАЦЬ ‘забрудзіць’ (шчуч.); ПАСУЛОТАЦЦА ‘запэцкацца’ (паст.); літ. *sulótis* ‘сачыцца’ (СП, ЭС).

СУРАГІ (ст.-дар.), СУРУГІ (случ.), ‘пацёкі на вокнах’, СУРОГІ ‘пацёкі поту, сляды слёз на твары’ (люб.); літ. *srúogas* ‘рагі’ (СП, ЭС).

СУТРА ‘глей уперамежку з мелкім багавіннем на дне возера’ (брасл.); літ. *sútros* ‘гнавая жыжа; мутная вадкасць’ (ЭС, Лаўч.).

СЦЫКЛІ ‘ігліца’, ‘кастрыца’, ‘адросткі пер’я пасля лінькі’ (воран.); літ. *stibikliai* ‘кастрыца’, ‘ігліца’ (СП, ЭС, Лаўч.).

СЦІМБУР ‘сцябло агародных культур, пустазелля’ (гродз., лід., астр., мядз., смарг.), ‘чаранок ліста’ (астр., ашм., слон.), ‘стрыжань пярэ’ (брасл.); літ. *stimbūr̃s, stimbiras* ‘тж’ (СП).

СЦПІНЫ ‘капылы ў снях’ (воран.); літ. *stipinai, stlpinas* ‘тж’ (ЭС, Лаўч.).

СЦІРТА ‘вялікі стог сена, саломы або снапоў збожжа, прызначаны для захавання пад адкрытым небам’, ‘куча прадметаў, пакладзеных адзін на адзін’ (ТСБМ), дыял. СЦІРТ, СЦІРДА, СКІРДА, СКІРТА (брасл., в.-дзв., докш., астр., чэрв., віл., бярэз., круп., ДАБМ). Фіксуецца з 1450 г. у формах *стирта, стырта, стырѣто*; літ. *stirta* ‘стог сена’ (ЭС, СП, Лаўч.).

СЫРАПЕНЯ, САРАПОНЯ ‘сыракваша’ (барыс., полац., віц., талач., паст., в.-дзв.), ‘ежа з круп і вады’ (віц.). Другі кампанент гэтага слова ўзыходзіць да літ. *plenas*, лат. *piens* ‘малако’, а першы кампанент з’яўляецца славянскім. Крыніцай запазычання магло быць латышкае словазлучэнне *si-era piens (siera piena)* ‘малако для сыру’ (СП, ЭС, Лаўч., Анік.).

СЯКЛЯ ‘рыба ез’, ‘праломка’ (лід.), ‘перагародка рэчкі нератам’ (іўеў.); літ. *seklius* ‘мель’ (СП, ЭС).

ТАБАЛА ‘пустамяля’ (віл.), ‘недарэка’; ‘вялікая зграя’ (віл.); ‘набор жартаўлівых песень’ (в.-дзв.); літ. *tabaloti* ‘кульгаць, блытаць’, *tabalus* ‘куляцца’, *tabalas* ‘тое, што боўтаецца; бірулька’ (СП, ЭС).

ТАЛЫЗАЦЬ ‘калаціць, біць, цягаць’, ТАЛЫЗНІЧАЦЬ ‘цягацца, марнатравіць’; літ. *talžyti* хлястаць, шлёпаць, біць’ (ЭС, Лаўч., Анік.)

ТАЛЫЗНІК ‘марнатравец’ (Нас.); літ. *talžyti* хлястаць, шлёпаць, біць’ (ЭС, Лаўч.)

ТАРПА ‘вялікая сцірта снапоў або саломы пад адкрытым небам’ (ТСБМ). Фіксуецца з 1539 г. у форме *торпъ*; літ. *tárpas* ‘тж’ (СП, ЭС, Лаўч.). На беларускамоўнай глебе слова пашырыла свой сямантычны аб’ём: ‘застаронак у гумне’ ‘частка ў гумне, якая заложана адным відам збожжа’, ‘месца ў гумне, дзе складваецца збожжа’, ‘сцірта, складзеная ў гумне’, ‘дах на слупах без сцен, дзе складалі сена’ (паст., маст., астр., ашм., мядз., бярэз., чэрв., тур., ДАБМ).

ТАРПЯК ‘застаронак’ (зэльв.); літ. *tárpas* ‘тарпа’ (СП).

ТВАНЬ ‘дрыгва, багністае месца; ціна; грязь’ (ТСБМ); літ. *tvānas* ‘патоп’, *tvinti* ‘разлівацца, выходзіць з берагоў’ (ЭС, Лаўч., Анік.)

ТОЎЛА ‘непаваротлівы, тоўсты чалавек’ (паст., мсцісл., ушац.); літ. *tūlōti* ‘цёпла апранаць’ (СП, ЭС).

ТРАЙДА ‘балбатуха, лапатуха’ (астр.); літ. *traidà* ‘тж’ (СП). Аўтары ЭС прыводзяць польскія паралелі да слова і мяркуюць, што слова мае гукапераймальнае паходжанне (*тра-ра-ра, тра-ля-ля*).

ТРАЙЛА ‘балбатуха, лапатуха’ (ваўк., воран.), ‘жанчына, якая любіць хадзіць па сяле’ (ваўк.); літ. *traila* ‘тж’, *trale* ‘вясёлыя песенькі’, *trailoti* ‘спяваць вясёлыя песенькі’ (СП, ЭС, Лаўч.). Літоўскія словы маюць гукапераймальнае паходжанне (ЭС).

ТРАЙЛОЧЫЦЬ ‘балбатаць’ (воран.); літ. *trailoti* ‘спяваць вясёлыя песенькі’ (ЭС, Лаўч.).

ТРАКЕНЯ ‘багна, гразкае месца’ (зэльв., дзятл., лід., маст.), ‘топкае месца на балоце’ (шчуч., зэльв., слонім.); літ. *trākas, trakà* ‘багністае месца’ (СП, ЭС, Лаўч.).

ТРУКША ‘бручка’ (маг., слаўг.); літ. *triukšeti* ‘хрумстаць’ < *triukša ‘бручка’ (Лаўч.).

ТРУПЦЕЦЬ ‘бразджаць’ (пух., лях.); ‘хрустаць, храбусцець’ (лях.), ‘скрыпець’ (лях.), ‘лопацца’ (пух.); літ. *trūpti* ‘сыпацца’, *trupnūs* ‘сыпкі’ (СП).

ТРУША ‘гніль, цвіль’, ‘псіна’ (воран.); літ. *trąšà* ‘гной, гніль, угнаенне’ (СП, Лаўч.).

ТРЫБА ‘прасечаная дзялянка ў лесе, лінія’ (шчуч., воран.); літ. *tribà* ‘лінія’ (СП).

ТРЫБЛАТЫ, ТРЭБЛАТЫ ‘трыбухаты’ (шум., камян.); літ. *driblà* ‘той, хто вялікі’ (СП).

ТРЫБРАТ ‘рыбалоўная снасць’ (брасл.); літ. *trilbradis* ‘тж’ (Лаўч., Анік.)

ТРЫНІЦА ‘лёгкае верхняе адзенне’ (мінск.); літ. *trinūčiai* ‘дамацканая верхняя кашуля’ ад *trūs* ‘тры’ *nūtyš* ‘ніт’ (Лаўч.).

ТУРАЯ ‘мажная, здаровая жанчына’; літ. *tūris* ‘аб’ём’, *tūringas* ‘аб’ёмны’ (Стома),

ТУРКЛІС *заал.* ‘мядзведка’ (воран.); літ. *turklỹs* ‘тж’ (СП, Лаўч.).

ТУШНІ ‘туфлі’ (віц.). Слова, на думку Ю.Лаўчутэ, узнікла шляхам кантамінацыі *пушні (літ. *pušnys* ‘сапагі паляўнічага ці рыбака’) і бел. *туфлі* (Лаўч.).

УНГА ‘адтуліна, дзірка’ (брасл.); літ. *anga, unga* ‘тж’ (Лаўч.).

УРАГІ ‘капрызы, норавы’ (в.-дзв.); літ. *ráugas* ‘злюка’ (СП).

УСКАБЛІЦЬ, УСКОБЛІЦЬ ‘лінуць, секануць (пра дождж)’ (паст., віл.); літ. *skalbti* ‘жлукціць’ (СП, Лаўч.).

УСКОРСЫ ‘галоўкі палазоў у санях’ (віл.); літ. *skėrsiai* ‘тж’ (СП).

УСПІРГНУЦЬ ‘піхнуць на каго-небудзь’ (лаг., воран.); літ. *užspirginti* ‘тж’ (Лаўч.).

УСЦЯРА *заал.* ‘падлешчык’ (паст.); літ. *gusterà* ‘тж’ (СП).

УШМАЛЫ ‘скураныя пальчаткі’ (брасл.); літ. дыял. *ušmalai, ušmalai* ‘тж’ (Лаўч.).

УШТАЦЬ ‘гушкаць’ (воран.); літ. *užčioti* ‘тж’ да *užti* ‘выклічнік, які абазначае рэзкае раскачванне ўверх і ўніз’ (Лаўч.).

УШШАНУЦЦА ‘раз’юшыцца, раззлавацца’ (віл.); літ. *šankùs* ‘спрытны, увішны’.

ХЛУСЕЦЬ ‘слухацца’ (барыс.); літ. *klùsti, klusýti* (Лаўч.).

ХЛЮБА ‘дубец, розга’(камян.); літ. *kli ūbai* ‘дубцы’ (СП).

ХРУМЕЛЬ ‘цвёрдая частка ліста капусты’ (астр.); літ. *krūmelis* ‘асноўная частка чаго-небудзь’ (СП).

ХРУМЛІНА ‘цвёрдая частка ліста капусты’ (астр.); літ. *krūmelis* ‘асноўная частка чаго-небудзь’ (СП).

ХРУМСТ ‘хросток кончыка хваста’ (астр.); літ. *krumslýs* ‘сустаў касці’ (СП).

ЦЕРПНУЦЬ ‘дранцвець, нямець ад холаду’ (іўеў.); літ. *tirpti* ‘тж’ (СП).

ЦІЛТА ‘кісель, аўсяная каша’ (смарг); літ. *čilčienė* (СП).

ЦІНЦЕЛЬ ‘камяк кашы’ (брасл.); літ. *čilnčielius* ‘тж’ (СП).

ЦМАГЛЫ ‘хударлявы, ёмкі’ (віл.); літ. *smaglūs* ‘тж’, польск. *smagły* ‘тж’ (СП).

ЦУРА ‘страва з пакрышанага ў квас або ў ваду хлеба з соллю, цыбуляй, а часам з алеем’ (ТСБМ); літ. *tūrė* ‘каша, кашыца’ (Лаўч.).

ЦУРЫЦЬ ‘цячы тонкім струменем, ліць’ (паст.), АПЦУРЫЦЬ ‘абмачыць’ (віл.,воран.); літ. *čiurėti* ‘цячы’, *apčiurinti* ‘абліць, абмачыць’ (СП).

ЦЫГНІК ‘крэмень’ (свісл., ваўк., гродз.); літ. *titnagas*, диал. (вост.) *tikna-gas, ciknagas* ‘тж’ (Лаўч.).

ЦЫЛІДОНІЯ бат. ‘чыстацел’ (паст.); літ. *cindalija* ‘тж’ (СП).

ЦЫМБУР ‘націна’ (ганц., баран., лях.); літ. *stemberys, stimbiras* ‘сцябло’ (СП, Лаўч.).

ЦЫНЦАЛІ ‘махры ў падоле старога адзення’ (брасл., воран.); літ. *cincaliūoti* ‘цяляпацца’ (СП).

ЦЭПЕЛІНЫ ‘нацыянальная літоўская страва з бульбы, начыненай мясам’ (воран.); літ. *serelinai* ‘тж’ (Лаўч., Стар.),

ЦЮМЫ, ЦЮНІ, ЦЮНКІ, ЦЮНЬКІ ‘тапкі, вязаныя або пашытыя з матэрыялу’ (маст.,шчуч., ваўк., шчуч.), ‘анучкі, закручаныя на нагах, або панчохі, пашытыя з якога-небудзь матэрыялу’ (зэльв.,маст.); літ. *čiumkė, čiunkė* ‘тапачкі з палатна ці нітак’ (СП).

ЦЮМЦЯЛЯЙ зневаж. ‘непаваротлівы, марудны, гультаяваты чалавек’ (ваўк.); літ. *čimci limci* ‘цямця-лямця’ (СП).

ЦЮПА, ЦЮПКА ‘страва, прыгатаваная з вады, солі ці цукру і хлеба’ (шчуч., в.-дзв., астр, расон.) ‘перапечка з сумесі рознай мукі’ (паст.), ‘благая страва, мешаніна’ (паст.), ‘спакойны, не зусім дасведчаны чалавек’ (паст., ваўк.); літ. *čiurà* ‘хто марудны’ (СП).

ЦЮПАЦЦА, ЦЮПЦЦА ‘таптацца, павольна, марудна рабіць’ (паст.), ЦЮПАЦЬ ‘павольна ісці’ (гродз., ваўк., баран.); ‘размешваць што-небудзь’ (смарг.); літ. *čiupėnti* ‘павольна ісці’, ‘таптацца, марудзіць’ (СП).

ЧАМБУРА ‘кружкі з кары, якія трымаюць невад, каб ён не затануў’ (палес.); літ. *kemba* ‘зачапіцца, прыліпнуць’ *kėbyras, kėmyras* ‘вялікая колькасць рэчаў у адным месцы’ (Лаўч.).

ЧАЎПЦІ ‘несці лухту, выдумляць’ (паст., астр., гродз., ганц., маг., гом.), ВЫЧАЎПЛЯЦЬ ‘выдумваць’ (зэльв.); літ. *čiaurpti* ‘балбатаць, лапатаць’ *čiaurptis* ‘крыўляцца, крывіць рот’ (Лаўч.).

ЧУНІ ‘пяньковыя, вярочныя і пад. лапці’ (ТСБМ, абл., в.-дзв., смарг., драг., паст.), лапці, плеченыя з лазы’ (в.-дзв.), ‘гумавы абутак’ (астр.); літ. *čiunkė* ‘тж’ (СП).

ЧУХОН, ЧУХОНЬ ‘лапаць, плечены з нітак, вярочак’ (віл.); літ. *čiuknà kiuknà* ‘нехайны чалавек, размазня’ (Лаўч.). Магчыма, слова звязана з рус. *чоха* ‘від адзення’ (Лаўч.).

ШАБАЛДА ‘пустазвон’ (клец.); літ. *šabaldė* ‘карзіна, зробленая з матэрыі’, *švebeldà* ‘хто многа гаворыць і шапялявіць’ (Лаўч., Анік.).

ШАБАЛДЗІЦЬ ‘гаварыць недарэчнасці, глупства’ (брасл.); літ. *švebeldà* ‘хто многа гаворыць і шапялявіць’ (Стар.).

ШАБАЛДОЎКА ‘частка цэпа, біла’ (віц.). Ю.Лаўчутэ лічыць слова гукапераймальным, звязвае яго з шумам, які ўзнікае ў час працы з цэпам; літ. *baldoti* ‘стукаць, грукатаць’ (Лаўч.).

ШАВІНА ‘сухастоіна’ (в.-дзв.); літ. *šovà* ‘душло’ (СП).

ШАКАЛЁК, ШАКАЛІК ‘аскепак’ (паст., воран., в.-дзв.), ‘той, хто худы’ (брасл.); літ. *šakalyš* ‘тж’ (СП).

ШАКАЛІНА ‘трэска, аскепак’ (паст.); літ. *šakalyš* ‘тж’ (СП).

ШАКАЛЬ, ШАКАЛ ‘аскепак’ (воран., брасл., мёр., гродз., паст., іўеў.); літ. *šakalyš* ‘тж’ (СП, Лаўч.).

ШАКОЛІНЫ, ШАКІВІНЫ ‘грэчневае шалупінне’, ‘лупіны ад семя’ (маг., віц.); літ. *šakalys, šakaliat* ‘лучына, трэска’, *ašakos* ‘асцюк, вотруб’е’ (Лаўч.).

ШАКОЛЫ ‘аўсяныя высеўкі; рэшткі пасля прасейвання аўсянай мукі’ (віц.); літ. *šakalys, šakaliat* ‘лучына, трэска’, *ašakos* ‘асцюк, вотруб’е’ (Лаўч.).

ШАКОЦІС ‘здобнае печыва’ (воран., ашм.); літ. *šakotis* ‘ветка’ (Стар.).

ШАЛАМЯ ‘гарышча хаты, якое высцілаецца кастрыцай’ (докш.); літ. *šelmuõ* ‘тж’ (СП).

ШАЛАЎЯ ‘від асакі’ (паст.); літ. *šalavijà* ‘тж’ (СП).

ШАЛНА ‘шэрань, іней, намаразь’ (воран.); літ. *šalnà* ‘тж’ (СП).

ШАЛЬБАБОН ‘фасоля’ (смарг., гродз.), ШЛАБАБОН ‘дэкаратыўная фасоля’ (мёр.); літ. *šabalbonas* ‘тж’ (Лаўч., Анік.).

ШАЛЬТЫНЬ ‘крыніца’ (астр.); літ. *šalt'inis* ‘тж’ ад *šáltas* ‘халодны’ (Лаўч.).

ШАЛЯГІ *бат.* ‘раска’ (маст.); літ. *šlugė* ‘трава’, *žaliaukės, žālesos* ‘трава, якая расце на паверхні стаячай вады’ (Лаўч.).

ШАПТУК, ШАПШТУК ‘гнілая, пустая, пасохлая цыбуля’ (віл., дзятл., маст., шчуч.); літ. *šapštukas* ‘нешта перасохлае’ (СП, Лаўч.).

ШАРШАТКА ‘тоўстая і доўгая іголка’ (ТСБМ); літ. *šaršė* ‘тж’ (СП).

ШАЎНЮК ‘малайчына, удалец’ (ашм.); літ. *šauniukas, šaunùs* ‘удалы’ (Лаўч.).

ШАШОК ‘драпежны звярок сямейства куніц’ (ТСБМ), дыял. ШАШУК, САШОК (віц., петр.); літ. *šėškakas* ‘тж’ (СП, Лаўч., Анік.).

ШВАНДРЫНА *бам.* ‘балотная ядавітая трава’ (гродз.); літ. *švėndras* ‘трыснэг’ (СП).

ШВАРКА ‘паўпаліто з даматканага сукна’ (в.-дзв., брасл., паст., мёр., валож.); літ. *švarkas* ‘пінжак’, дыял. *švarkà* ‘доўгае паліто’ (СП).

ШКАПЕЦ ‘кастрыраваны пакладны баран’ (паст.); літ. *skāpas* ‘тж’ (СП).

ШКРУМБАЦЦА ‘ісці, шоргаючы абуткам’ (паст.); літ. *skrumplinti* паволі, няўключдна хадзіць’ СП).

ШКУТ ‘матуз’ (чэрв., мядз., чэрв.); літ. літ. *škùtai, škùtas* ‘абрэак’ (СП).

ШЛАІ ‘невялікія сані’. Фіксуецца з 1749 г. у форме *шлае*; літ. *šlājos* (Лаўч., Анік.).

ШЛІН ‘сівая зямля, глей’ (воран.); Фіксуецца з 1591 г. у форме *шлина*; літ. *šlynas* ‘тж’ (СП, Лаўч.).

ШЛІХТА ‘штабель’ (іўеў.), ‘скірда’ (в.-дзв.); літ. *šlitis* капна, мэндлік’ (Лаўч.).

ШЛОМАЦЬ ‘таптацца, тупаць’; літ. *šlameti* ‘шалясцець’, *šlamoti* ‘ісці з шумам, гоманам’ (Лаўч.).

ШЛУННЕ ‘вантробы’ (маг., бялын., чач.); літ. *šlaunis* ‘сцягно, ляжка’ (Лаўч., Анік.).

ШЛЫКАЦЬ ‘залезці ў дзірку’; літ. *slinkti* ‘паўзці, запаўзаць’. Ю.Лаўчутэ схіляецца да латышскай крыніцы *slikt* (Лаўч.).

ШЛЮБЫ ‘кульгавы’ (воран.); літ. *šlùbas* ‘тж’ (СП).

ШМАРГЛЯ, ШНАРГЛЯ ‘непаслухмяны чалавек’ (шчуч., ,брасл.); літ. *snarglė, snarglius* ‘тж’ (СП).

ШМУЛЬ ‘той, хто ходзіць у парваным, паношаным адзенні’ (зэльв.); літ. *šmùlis* ‘лысы; лабаты’ (Лаўч., Анік.).

ШНЫРЫЦЬ, ШНАРЫЦЬ ‘шукаць навобмацак’, ‘заходзіць, заглядваць у розныя месцы, шукаючы каго-, што-небудзь’ (ТСБМ); літ. *šmirinėti* ‘тж’ (СП).

ШПАРГАЦЦА ‘кідацца, нервавацца’ (брасл.); літ. *spirgėti* ‘тж’ (СП).

ШПЕРКА, ШПЫРКА ‘тонкае свіное сала’ (палес.); літ. *spirgas* ‘скварка’, *spirgti* ‘скварыць’ (Лаўч.).

ШУБУНЯЦЬ ‘дурэць, забаўляцца, вазіцца’ (смал.); літ. *skùbinti* ‘спяшыць’ (Лаўч.).

ШУЖДЖЭЦЬ, ШУЖДЗЕЦЬ ‘шапацець, шалясцець’, ‘шамацець’, ‘шыпець’, ‘гусці’, ‘шумець’ (воран.); літ. *šiugždėti* ‘тж’ (СП, Лаўч.).

ШУЛА, ШУЛО ‘бервяно ці тоўсты брус з высечанымі пазамі, замацаваны ў чым-небудзь вертыкальна’; ‘слуп ці брус, на які падвешваецца створка варот’ (ТСБМ), ‘доўгія рукі’ (брасл.). Фіксуецца з 1600 г. у форме *шулина*; літ. *šùlas, šùlė* ‘слуп’ (СП, Лаўч., Анік.).

ШУМЯГА *заал.* ‘мята перцавая’ (чэрв.); літ. *šūnmėte* ‘тж’ (СП, Лаўч.).

ШУНДЗЬ ‘дрэнь’ (гродз.); літ. *šunidinis*, ад *šun'ide* ‘сабачая клетка’ (Лаўч.).

ШУПУЛЬ ‘смаляк’ (гродз., лях.); літ. *šipulys* ‘тж’ (СП).

ШУРПА ‘парода кур, гусей з натапыраным, ускудлачаным пер’ем’ (дзятл., іўеў., гродз., воран.), ‘курыца ў час лінькі’ (іўеў.), ‘паблытаныя ніткі’ (люб.), ‘капуста, якая не ўтварае качана’ (іўеў.), ‘нехайны, непрычосаны чалавек’ (ваўк., шчуч.); літ. *šiūrpa* ‘ускудлачаны, узлахмачаны’ (СП, Лаўч.).

ШУРШАЛЬ *заал.* ‘аса’ (воран.); літ. *šuršalė* ‘тж’ (СП, Лаўч.).

ШЫПУЛЬ, ШЧЫПУЛЬ, ШАПУЛЬ ‘трэска, аскепак’ (барыс., свісл., гродз., зэльв., дзятл., іўеў., воран., маст., шчуч., ашм., драг.), ‘худы чалавек’ (гродз., ваўк., шчуч.); літ. *šipulys* ‘тж’ (СП, ЭС, Лаўч.).

ШЫРКА ‘прыстасаванне для тармажэння плыта ў выглядзе завостранага кала’ (паст.); літ. *širkas* ‘тж’ (СП).

ШЫРШУЛЬ *заал.* ‘шэршань’ (воран.); літ. *širšulė* ‘тж’ (СП). Аб балтыйскім паходжанні сведчыць суфікс –ул-, якому ў славянскіх мовах адпавядае –н-; бел. *шэршань*, рус. *шершень*, польск. *szerszen* (Лаўч.).

ШЫРЫГА ‘шырокая тоўстая жэрдка для тармажэння плыта’ (віл., мядз., барыс., лід.); літ. *širikas, širkas* ‘тж’ (Лаўч.).

ШЭПШАЛЬ ‘стары, драхлы чалавек’ (віц.). Ю.Лаўчутэ лічыць, што слова ўтворана з дапамогай славянскага суфікса ад гукапераймальнага балтыйскага дзеяслова тыпу *šepšeti, šapšeti* ‘шапялявіць’ (Лаўч.).

ЮДЗІЦЬ ‘спакушаць, падгаворваць, зводзіць’ (смарг., паст., ваўк., іўеў., мёр., кобр.), ‘нудзіць’ (лях.); літ. *jūdinti* ‘тж’ (СП, Лаўч.).

ЮДРА ‘свінакроп’ (мёр.); літ. *judrà* ‘тж’ (СП, Анік.).

ЮНДА ‘перавязь, што злучае ручку цэпа з білам’ (бялын.); літ. дыял. *jūndė* ‘ярмо’ да *jūngti* ‘злучаць, звязаць’ (Лаўч.).

ЮНК ‘ярмо’ (воран.); літ. *jūngas, jūngis* ‘тж’ (СП, Лаўч.).

ЮРГІНЯ бат. ‘вяргіня’ (віл., астр., брасл., мёр., віц.); літ. *jurginas* ‘тж’ (Лаўч., Анік.).

ЯЖДЖАЛЬ, ЯЖДЖАР ‘від асакі’ (рас., барыс., круп., в.-дзв., шум.); літ. *jūodžolė* ‘тж’ (СП).

ЯКНЫ ‘печань’ (воран.); літ. *jāknos* ‘тж’ (СП, Лаўч.).

ЯНДОЎКА ‘вялікая медная пасудзіна для віна, піва, мёду’, ‘вялікі нос’ (ТСБМ). Фіксуецца з 1579 г. у формах *ендова, яндовка, иньдова, яндуля* і інш.; літ. *indaujà* ‘буфет; шафа для посуду; начоўкі для засолкі мяса’ (Лаўч., Анік.).

ЯНТАР ‘бурштын’ (ТСБМ); літ. *gintarys* ‘тж’ (Лаўч., Анік.).

ЯРЗУН *экср.* ‘хто ёрзаецца, круціцца, не сядзіць на месцы’ (ашм., воран.); літ. *eržėti* ‘шумець, крычаць’ (СП).

ЯЎРА ‘падзолістая зямля’ (брасл.); літ. *jáura* ‘тж’ (СП, Лаўч.).